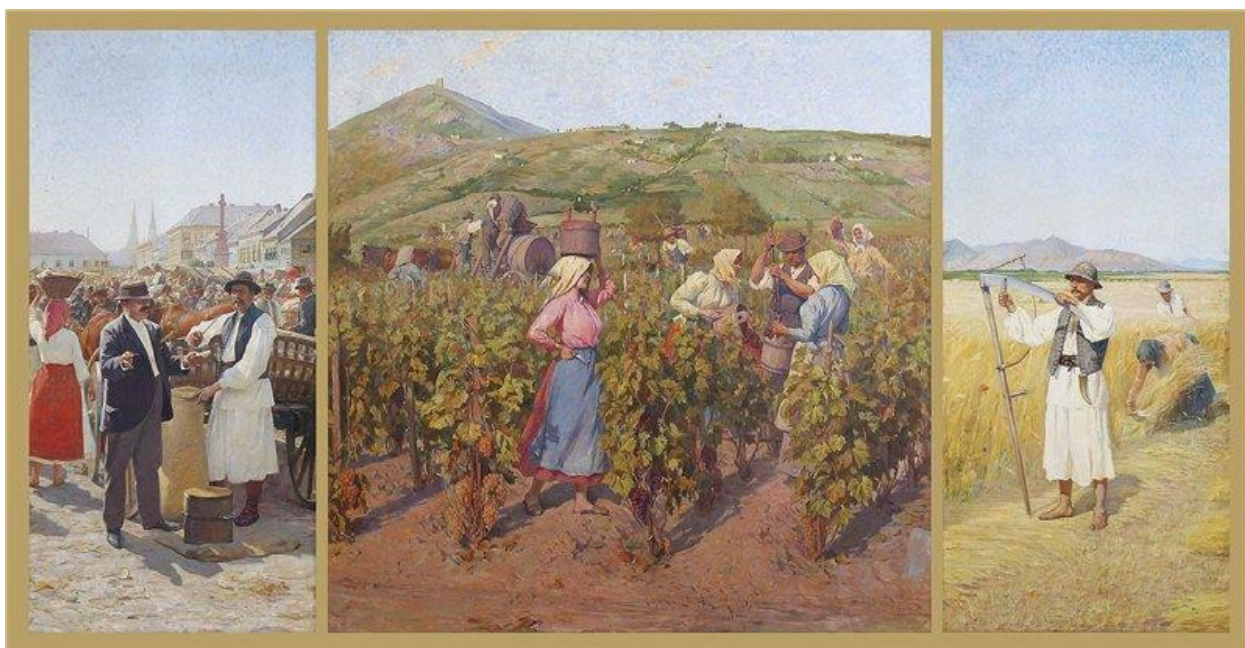

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПРЕДЕЛА „ВРШАЧКЕ ПЛАНИНЕ“

- Материјал за рани јавни увид -

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ:

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ
И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАР

Владимир Галић

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ПРЕДЕЛА „ВРШАЧКЕ ПЛАНИНЕ“

- Материјал за рани јавни увид -

ОБРАЂИВАЧ:

ЈП „ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ“ НОВИ САД

Е - 2652

Нови Сад, октобар 2018. године

СТРУЧНИ ТИМ:

СИНТЕЗА И КООРДИНАЦИЈА:

мр Владимир Пихлер, дипл.инж.арх.
Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.

ПОМОЋНИК ДИРЕКТОРА:

мр Драгана Дунчић

Претежна намена површина и
концепција развоја простора:

мр Владимир Пихлер, дипл.инж.арх.
Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.

Заштићена природна добра, непокретна
културна добра и
карактеризација типова предела:

Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.
Зорица Бошњачић, мастер дипл.инж.арх.
мр Владимир Пихлер, дипл.инж.арх.

Становништво, мрежа насеља, јавне
службе и регионални/прекогранични
аспекти развоја:

Наташа Симичић, дипл.пр.планер-мастер

Природни услови и ресурси:

Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.
Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.
Мирољуб Љешњак, дипл.инж.пољ.
Милан Жижић, дипл.инж.маш.
Марина Митровић, мастер проф.геогр.

Привреда:

Марина Митровић, мастер проф.геогр.
Љиљана Јовичић Малешевић, дипл.екон.
др Оливера Добривојевић, дипл.пр.план.
Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.
Мирољуб Љешњак, дипл.инж.пољ.

Саобраћајна инфраструктура:

Зоран Кордић, дипл.инж.саоб.

Водна инфраструктура:

Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.

Електроенергетска и
електронска комуникациона
инфраструктура:

Зорица Санадер, дипл.инж.елек.

Термоенергетска инфраструктура:

Милан Жижић, дипл.инж.маш.

Заштита животне средине:

Тања Топо, дипл.инж.зашт.жив.сред.

Заштита од елементарних
непогода:

Марина Митровић, мастер проф.геогр.

Одбрана земље:

Радованка Шкрбић, дипл.инж.арх.

Правна регулатива:

Теодора Томин Рутар, дипл.правник

Геодетско документациона и
аналитичко информациона
основа:

Милко Бошњачић, мастер дипл.инж.геод.
Оливера Његомир, дипл.матем.
Радован Ристић, елек.техн.
Драгана Матовић, оператер
Ђорђе Кљаић, геод.техн.
Душко Ђоковић, копирант

ИЗВОД О
РЕГИСТРАЦИЈИ
ПРИВРЕДНОГ СУБЈЕКТА

Република Србија
Агенција за привредне регистре

ОСНОВНИ ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТАК

Матични / Регистарски број 08068313

СТАТУС

Статус привредног субјекта Активно привредно друштво

ПРАВНА ФОРМА

Правна форма Јавно предузеће

ПОСЛОВНО ИМЕ

Пословно име

JAVNO PREDUZEĆE ZA PROSTORNO I URBANISTIČKO
PLANIRANJE I PROJEKTOVANJE ZAVOD ZA URBANIZAM
VOJVODINE NOVI SAD

Скраћено пословно име

JP ZAVOD ZA URBANIZAM VOJVODINE NOVI SAD

ПОДАЦИ О АДРЕСАМА

Адреса седишта

Општина

Нови Сад - град

Место

Нови Сад, Нови Сад - град

Улица

Железничка

Број и слово

6/III

Спрат, број стана и слово

/ /

ПОСЛОВНИ ПОДАЦИ

Подаци оснивања

Датум оснивања

16. фебруар 1959

Време трајања

Време трајања привредног субјекта

Неограничено

Претежна делатност

Шифра делатности

7111

Назив делатности

Архитектонска делатност

Остали идентификациони подаци

Порески Идентификациони Број (ПИБ)

100482355

Подаци од значаја за правни промет
Текући рачуни

355-0003200607844-83
355-0003200607846-77
355-0003200229149-07
840-0000000714743-84
355-0003200222069-04
355-0003200314850-51
160-0000000416883-48
160-0050370002379-64

Подаци о статусу / оснивачком акту

Датум важећег статута

20. октобар 2017

Датум важећег оснивачког акта

9. новембар 2017

Законски (статутарни) заступници

Физичка лица

1.	Име	Предраг	Презиме	Кнежевић
	ЈМБГ	1611976820129		
	Функција	Директор		
	Ограничење супотписом	не постоји ограничење супотписом		

Надзорни одбор

Председник надзорног одбора

Име	Младен	Презиме	Тадић
ЈМБГ	2401981300078		

Чланови надзорног одбора

1.	Име	Бранка	Презиме	Митровић
	ЈМБГ	1802958805015		
2.	Име	Никола	Презиме	Крнета
	ЈМБГ	0201983800047		

Чланови / Сувласници

Подаци о члану

Назив	ОПШТИНА СЕЧАЊ

Подаци о капиталу**Новчани**

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

30. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА СЕНТА

Подаци о капиталу**Новчани**

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

11. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА СРБОБРАН

Подаци о капиталу**Новчани**

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

5. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

8. мај 2017

Сувласништво удела од **износ(%)**
0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА ТИТЕЛ

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

4. мај 2017

Сувласништво удела од **износ(%)**
0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА ЧОКА

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

26. мај 2017

Сувласништво удела од **износ(%)**
0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА БАЧ

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

12. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА БЕОЧИН

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

26. април
2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА БАЧКА ТОПОЛА

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

24. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од **0,20000**

Подаци о члану

Назив **ОПШТИНА БЕЧЕЈ**

Подаци о капиталу

Новчани

износ датум
Уписан: 80.042,71 RSD

износ датум
Уплаћен: 80.042,71 RSD 17. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од **0,20000**

Подаци о члану

Назив **ОПШТИНА БАЧКИ ПЕТРОВАЦ**

Подаци о капиталу

Новчани

износ датум
Уписан: 80.042,71 RSD

износ датум
Уплаћен: 80.042,71 RSD 2. јун 2017

износ(%)

Сувласништво удела од **0,20000**

Подаци о члану

Назив **ОПШТИНА ВРБАС**

Подаци о капиталу

Новчани

износ датум
Уписан: 80.042,71 RSD

износ датум
Уплаћен: 80.042,71 RSD 29. мај 2017

износ(%)	
Сувласништво удела од	0,20000

Подаци о члану

Назив ОПШТИНА ЖАБАЉ

Подаци о капиталу

Новчани

износ	датум
Уписан: 80.042,71 RSD	

износ	датум
Уплаћен: 80.042,71 RSD	3. мај 2017

износ(%)	
Сувласништво удела од	0,20000

Подаци о члану

Назив ОПШТИНА ЖИТИШТЕ

Подаци о капиталу

Новчани

износ	датум
Уписан: 80.042,71 RSD	

износ	датум
Уплаћен: 80.042,71 RSD	26. мај 2017

износ(%)	
Сувласништво удела од	0,20000

Подаци о члану

Назив ОПШТИНА ИНЂИЈА

Подаци о капиталу

Новчани

износ	датум
Уписан: 80.042,71 RSD	

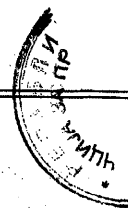
износ	датум
-------	-------

Уплаћен: 80.042,71 RSD

12. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА ИРИГ

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

12. април
2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА КАЊИЖА

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

26. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА МАЛИ ИЂОШ

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

2. јун 2017

износ(%)

Сувласништво удела од

0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА НОВА ЦРЊА

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

16. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од

0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА НОВИ КНЕЖЕВАЦ

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

10. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од

0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА ПЛАНДИШТЕ

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

23. мај 2017

износ(%)

Сувласништво удела од

0,20000

Подаци о члану

Пословно име

АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 659.968,59 EUR, у противвредности од
40.021.353,26 RSD

износ

датум

Уплаћен: 659.968,59 EUR, у противвредности од
40.021.353,26 RSD

30. јун 2002

износ(%)

Сувласништво удела од

95,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА АПАТИН

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

6. септембар
2017

износ(%)

Сувласништво удела од

0,20000

Подаци о члану

Назив

ОПШТИНА АДА

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

31. август
2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Подаци о члану

Пословно име

ГРАД КИКИНДА

Подаци о капиталу

Новчани

износ

датум

Уписан: 80.042,71 RSD

износ

датум

Уплаћен: 80.042,71 RSD

21. август
2017

износ(%)

Сувласништво удела од 0,20000

Основни капитал друштва

Новчани

износ

датум

Уписан: 659.968,59 EUR, у противвредности од
40.021.353,26 RSD

износ

датум

Уписан: 1.680.896,91 RSD

износ

датум

Уписан: 240.128,13 RSD

износ

датум

Уплаћен: 1.680.896,91 RSD

износ

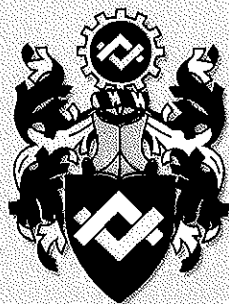
датум

Уплаћен: 240.128,13 RSD		
износ	датум	
Уплаћен: 659.968,59 EUR, у противвредности од 40.021.353,26 RSD	30. јун 2002	

Забележбе		
1	Тип	
	Датум	21. септембар 2005
	Текст	На основу Одлуке Скупштине АП Војводине од 27.06.2002. године овај субјект уписа променио је облик и организује се као Јавно предузеће за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање ZAVOD ZA URBANIZAM VOJVODINA, NOVI SAD.

Регистратор, Миладин Маглов

ИНЖЕЊЕРСКА КОМОРА СРБИЈЕ

ЛИЦЕНЦА

ОДГОВОРНОГ ПЛАНЕРА

На основу Закона о планирању и изградњи и
Статута Инжењерске коморе Србије

УПРАВНИ ОДБОР ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ
утврђује да је

Владимир С. Пихлер

дипломирани инжењер архитектуре

ЛИБ 01079074048

одговорни планер

Број лиценце
100 0265 15

У Београду,
30. априла 2015. године

ПРЕДСЕДНИК КОМОРЕ

Проф. др Милисав Дамњановић
дипл. инж. арх.

ИНЖЕЊЕРСКА КОМОРА СРБИЈЕ

ЛИЦЕНЦА

ОДГОВОРНОГ ПЛАНЕРА

На основу Закона о планирању и изградњи и
Статута Инжењерске коморе Србије

УПРАВНИ ОДБОР ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ
утврђује да је

Славица М. Пивнички

дипломирани инжењер пејзажне архитектуре

JMB 1312957777010

одговорни планер

Број лиценце

100 0101 06

У Београду,
28. децембра 2006. године

ПРЕДСЕДНИК КОМОРЕ

Милан Вуковић
дипл. грађ. инж.

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД 1

1. ОПИС ГРАНИЦЕ ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА	2
2. ИЗВОДИ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА И ПЛАНОВА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	3
2.1. ИЗВОДИ ИЗ ПЛАНОВА ВИШЕГ РЕДА.....	3
2.1.1. Извод из Просторног плана Републике Србије од 2010. до 2020. године	3
2.1.2. Извод из Регионалног просторног плана Аутономне покрајине Војводине (РПП АПВ)	6
2.2. ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНИХ ПЛАНОВА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	11
2.2.1. Извод из Просторног плана подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2х400 kV ТС Панчево2 – граница Румуније.....	11
3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА И ОСНОВНА ОГРАНИЧЕЊА	11
3.1. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ	12
3.1.1. Природни услови (природне карактеристике)	13
3.1.2. Природне вредности.....	17
3.1.3. Културно наслеђе.....	21
3.1.3.1. Добра која уживају претходну заштиту	23
3.1.4. Становништво	23
3.1.5. Мрежа и функције насеља	24
3.1.6. Јавне службе	24
3.1.7. Привреда	24
3.1.8. Инфраструктура	26
3.1.8.1. Саобраћајна инфраструктура	26
3.1.8.2. Водна и комунална инфраструктура	28
3.1.8.3. Енергетска инфраструктура	30
3.1.8.4. Електронска комуникациона инфраструктура.....	31
3.1.9. Стање животне средине.....	31
3.1.10. Елементарне непогоде и акцидентне ситуације	33
3.2. НАЧИН КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА.....	34
3.3. ОСНОВНА ОГРАНИЧЕЊА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА	35
4. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПЛАНА	36
5. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА У ОБУХВАТУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	37
6. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА У ПОГЛЕДУ УНАПРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА.....	38

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

Редни број	Назив графичког приказа	Размера
1.	Граница Просторног плана са планираном претежном наменом површина	1:50 000
2.	Просторне целине од значаја за очување биолошке разноврсности и диверзитета карактера предела	1:50 000

В) ПРИЛОГ

1. Покрајинска скупштинска одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“
2. Одлука о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ на животну средину

СПИСАК ТАБЕЛА И СЛИКА У ТЕКСТУ:

Табеле:

Табела 1. Преглед споменика културе од изузетног значаја	22
Табела 2. Преглед археолошких налазишта од изузетног значаја	22
Табела 3. Преглед споменика културе од великог значаја	22
Табела 4. Преглед споменика културе	22
Табела 5. Преглед градитељских објеката која уживају претходну заштиту	23
Табела 6. Преглед старих језгара насеља која уживају претходну заштиту	23
Табела 7. Укупан број становника и домаћинстава у обухвату Просторног плана	23
Табела 8. Акумулације на територији Града Вршац	29

Слике:

Насловна страна:

Паја Јовановић, Вршачки триптих, 1895. година, уље на платну, Градски музеј Вршца.
Слика је изложена на Будимпештанској миленијумској изложби 1896. године.

Слика 1: Извод из РПП АПВ, Реферална карта бр. 3.2 „Туризам и заштита културних добара“	7
---	---

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД

На основу Покрајинске скупштинске одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ („Службени лист АПВ“, број 26/18), приступило се изради Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ (у даљем тексту: Просторни план). Упоредо са израдом Просторног плана, приступа се изради Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину, а на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ на животну средину („Службени лист АПВ“, број 26/18).

Носилац израде Просторног плана је Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине Нови Сад, Булевар Михајла Пупина број 16.

Обрађивач Просторног плана је Јавно предузеће за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање „Завод за урбанизам Војводине“ Нови Сад, Железничка број 6/III.

Просторни план подручја посебне намене се доноси за подручје које захтева успостављање посебног режима организације, уређења, коришћења и заштите простора у циљу истицања културно-историјских, природних и амбијенталних вредности, у складу са чланом 21. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 54/13-УС, 98/13-УС, 132/14 и 145/14).

Разлози за доношење Просторног плана проистичу из потребе реализације стратешких приоритета у области заштите и управљања вредностима карактера предела, уређења и унапређења природних добара, који су утврђени Просторним планом Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10) и Регионалним просторним планом Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 22/11). Простор који је обухваћен Просторним планом, захтева посебне режиме заштите, организације, уређења и коришћења, као подручје чији карактер се огледа кроз изузетне природне и културне вредности манифестованих кроз специфичан начин коришћења простора.

На основу Закона о планирању и изградњи, а ради упознавања јавности са општим циљевима и сврхом израде Просторног плана, могућим решењима за развој просторних целина и ефектима планирања, приступило се изради **материјала за рани јавни увид**.

Конкурентност и атрактивност региона постали су важни циљеви територијалних политика и политика животне средине у савременом друштву, посебно због тога што доприносе равномерном територијалном развоју. У тексту Европске конвенције о пределу („Службени гласник РС“ - Међународни уговори, број 4/11), наводи се да предео „представља ресурс који погодује привредним делатностима“ и који одговара „на жељу јавности да ужива у пределима високог квалитета и да игра активну улогу у развоју предела“. Кроз Европску конвенцију о пределу такође је препознат значај укључивања концепта предела у подстицање консолидације идентитета неког подручја, што је неопходно имајући у виду да развој у свим секторима делатности утиче на трансформацију карактера предела и утиче на тај начин на губитак важне компоненте идентитета.

На основу претходно изнетог, предеони приступ (оцена карактера предела, планирање и управљање процесима који утичу на промене карактера предела) може да на различите начине обогати и побољша интегрални приступ просторном планирању и урбаном развоју, те може да се посматра и користи као средство за постизање равномерног територијалног развоја и паметног, одрживог економског развоја имајући у виду да класификација предела захтева глобалну просторну визију, користећи вишедимензионални приступ који превазилази локалне интересе и секторска полазишта.

У центар израде планског документа је постављено дефинисање обухвата плана и подручја посебне намене **кроз разумевање и интерпретацију структуре предела** не као предмета заштите, него као медијума за усмеравање начина коришћења простора и динамичких промена у простору.

На основу идентификовања, мапирања и класификовања природних, културно-историјских и визуелних елемената, који формирају карактер предела и чине ово подручје препознатљивим, валоризацијом ће се издвојити основне целине и подцелине, као подручје посебне намене. За подручје посебне намене ће се овим Просторним планом дефинисати политика управљања и мере унапређења и заштите простора.

Просторни план ће представљати плански основ за спровођење активности којима ће се обезбедити препознатљивост, диверзитет, стабилност и интегритет предела, као и оквир за управљање пределом Вршачких планина.

Овај Просторни план се ради у GIS-у, технологији намењеној управљању просторно оријентисаним подацима, што ће омогућити једноставнију оцену карактера предела, размену просторних података, формирање информационог система планских докумената и стања у простору, као и ефикаснију контролу спровођења Просторног плана.

1. ОПИС ГРАНИЦЕ ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА

Утврђује се оквирна граница обухвата Просторног плана, а коначна граница обухвата Просторног плана дефинисаће се Нацртом Просторног плана.

Опис оквирне границе обухвата Просторног плана дефинисан је границама рубних катастарских општина. Оквирна граница на северном делу дефинисана је северном границом катастарских општина Вршац, Велико Средиште, Гудурица и Марковац. На истоку оквирна граница одређена је источном границом катастарских општина Марковац, Сочица 2 и Куштиљ, односно државном границом Републике Србије и Румуније. На јужном делу оквирна граница дефинисана је јужном границом катастарских општина Војводинци, Потпорањ и Влајковац. На западу оквирна граница одређена је западном границом катастарских општина Влајковац, Павлиш и Вршац.

Површина подручја обухваћеног оквирном границом обухвата Просторног плана износи 548,44 km².

Оквирна граница Просторног плана дата је на графичком приказу број 1 **Граница Просторног плана са планираном претежном наменом.**

2. ИЗВОДИ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА И ПЛАНОВА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

2.1. ИЗВОДИ ИЗ ПЛАНОВА ВИШЕГ РЕДА

Плански документи вишег реда су:

- Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10) и
- Регионални просторни план Аутономне покрајине Војводине („Службени лист АПВ“, број 22/11).

2.1.1. Извод из Просторног плана Републике Србије од 2010. до 2020. године (ППРС)

Просторним планом Републике Србије од 2010. до 2020. године утврђене су дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији. Утврђено је да ће се развој, заштита и уређење заштићених природних добара вршити на основу просторних планова подручја посебне намене. ППРС-ом су утврђени кључни приоритети, надлежности и циљеви просторног развоја Републике Србије.

Концепт **предела** као целине у ППРС, је постављен као окосница разраде заштите и уређења предела Србије. Тако су предели на територији Србије, у односу на степен и тип модификације, доминантне процесе који контролишу дати простор и карактер утицаја човека на предео, подељени на природне и културне пределе, а културни на урбане и руралне. Основни циљ заштите, уређења и развоја предела Србије је очување и унапређење карактера предела као фактора који утиче на квалитет живота становништва и ствара основе развоја. Основни циљ заштите, уређења и развоја предела су разноврсни, високо квалитетни и адекватно коришћени предели и физички уређена, за живот и боравак пријатна рурална и урбана насеља и градови, развијеног идентитета заснованог на поштовању и афирмацији природних и културних вредности.

ППРС уводи термин „**Културно подручје**“ да би се дефинисао највећи обим неког подручја са специфичним и концентрисаним фондом културног наслеђа. Културна подручја, по правилу обухватају и природне вредности, па се унутар културног подручја могу издвојити и културни предели. Подручје Вршца је дефинисано као културно подручје, које треба да ужива посебан третман, без обзира на статус у оквиру службе заштите.

У односу на специфичне карактеристике **предеоних макро-региона**, ППРС-ом је издвојен Војвођанско-панонско-подунавски макрорегион, „јединственог предеоног обрасца састављеног од великих поља обрадивих површина пресечених рекама и каналима, шумских оаза и линијских шума дуж токова река, Фрушке горе и **Вршачких планина као посебних ентитета у пределу**, лесних одсека и тераса, пространих пешчара као и насеља војвођанског типа. Овакав предеони образац захтева очување постојећих шумских оаза између пространих ораница, очување и креирање линијских зелених коридора и еколошких мрежа (живице дуж међа, пошумљавање и озелењавање површина дуж мелиоративних канала и саобраћајница у циљу заштите од еолске ерозије), уређење и заштиту обала у циљу амбијенталног обликовања простора (тзв. „поглед са река“), као и повезивање са постојећим линијским шумама, заштиту постојећих и враћање изгубљених акватичних екосистема и влажних биотопа, избегавање геометријске регулације водотокова, очување постојећих и уређивање нових регионалних и локалних „икона“ и репера (салаши, дворци, манастири, прњавори, архитектонско и индустријско

наслеђе, предеоно изражена солитерна стабла и архитектонски објекти високих естетских вредности итд.), очување специфичних панонских визура.“

Основни циљеви постављени ППРС-ом који имају утицај на дефинисање посебне намене планског подручја

Основни циљеви заштите и одрживог коришћења **природног наслеђа** су: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробита локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе.

Концепција заштите, уређења и коришћења природног наслеђа заснива се на повећању укупне површине под заштитом у планском периоду, успостављању националне еколошке мреже и идентификацији подручја за европску еколошку мрежу NATURA 2000, као и изградњи ефикасног система управљања подручјима која су обухваћена наведеним мрежама. У области заштите природног наслеђа приоритетне активности су: ревизија статуса (врсте, режима и граница заштите) раније проглашених заштићених подручја и усклађивање са важећом законском регулативом.

ППРС-ом се **културно наслеђе** артикулише као развојни ресурс, заштити, уреди и користи на начин који ће допринети успостављању регионалног и локалног идентитета у складу са европским стандардима заштите.

Управљање шумама у шумским подручјима подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да се доведу на ниво којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација, како на локалном, тако и на националном нивоу, водећи рачуна да се при том не угрозе и оштете неки други екосистеми.

Одрживо **ловно газдовање** подразумева газдовање ресурсима популација дивљачи на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популације дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање еколошких економских, и социјалних функција ловства одржавајући њихов потенцијал ради задовољења потреба и тежњи садашњих и будућих генерација.

Основни циљ заштите **пољопривредног земљишта** је очување екосистемских, агроеколошких, економских, пејзажних, социокултурних и других важних функција, упоредо с унапређивањем просторно - хетерогених услова за производњу квалитетних пољопривредно - прехранбених производа.

Традиционални **виноградарски рејони** и бројна виногорја захтевају свестрану, конзистентну и синхронизовану подршку просторне, аграрне и инвестиционе политике, ради очувања њихових предеоних, туристичких и економских вредности, унапређивањем агротехничких услова узгајања винове лозе, технологије производње вина и маркетинга.

Основни циљ просторног развоја **туризма** је остваривање концепта одрживог развоја туризма, заштита и уређење туристичког простора уз оптимално задовољавање потреба националног и локалног нивоа и услова прекограничне и међународне сарадње.

Вршац је дефинисан као град и јединица локалне самоуправе **националног туристичког значаја**. Остварена прекогранична сарадња у области туризма и комплементарних активности на Доњем Подунављу са Румунијом ће се комплетирати и биће организована у оквиру постојећих и нових Еврорегиона.

У области **саобраћајне инфраструктуре**, ППРС је утврдио саобраћајне капацитете који се односе на простор у обухвату Просторног плана. У оквиру концепта *путног (друмског)* саобраћаја планиране су одређене активности на следећим путним правцима:

- активности на **државном путу I реда, (изградња аутопута E-70)** део руте 4 (SEETO): граница са Румунијом - Вршац - Панчево – Београд, као и
- активности на изградњи **обилазнице око Вршца** у периоду после 2014. године.

На већ изграђеним деоницама наведених путних праваца биће спроведена рехабилитација и реконструкција, које подразумевају скуп мера (интервенција) у циљу подизања нивоа квалитета саобраћајнице и подизања нивоа саобраћајне услуге, у складу са утврђеним рангом пута.

У оквиру концепта развоја **железничке мреже** Србије на подручју обухвата Просторног плана планира се развој железничке инфраструктуре (Е 66: пруга Београд - Вршац, која повезује Републику Србију са Румунијом и Коридор X са Коридором IV, планира се као двоколосечна и модернизована за брзину од 160 km/h) планира се као ревитализацијом, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом (електрификација, савремена СС, ТК и друга опрема), са циљем да се при дефинисању реконструкција траса максимално задрже постојећи коридори у којима су формиране просторне целине и садржаји, са минимумом неопходног заузимања новог земљишта.

На подручју обухвата Просторног плана налази се **аеродром Вршац** у оквиру ког се налази и пилотска академија која је и оператер аеродрома. Основни капацитет у трансферу путника и CARGO **ваздушног саобраћаја** за овај део Војводине и даље ће бити аеродром „Никола Тесла“ у Београду.

Водни саобраћај се на подручју обухвата Просторног плана одвија преко пловног пута канала ОКМ ХС ДТД Банатска Паланка – Нови Бечеј. Унапређење и развој речног транспорта треба планирати рехабилитацијом унутрашњих водних путева са обезбеђењем чишћења, продубљивања, сигнализације и одржавања, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом лука, изградњом и увођењем речног информационог система и изградњом марина на дунавској пловној мрежи. Поред овога треба радити на развоју наутичког туризма у Републици Србији како на каналима ДТД планирањем марина и наутичко туристичких центара.

ППРС је утврдио дугорочну стратегију уређења, заштите и **коришћења вода** на подручју Републике Србије и АП Војводине. Базно полазиште за избор стратешких решења за развој водoprивредне инфраструктуре је да она морају да буду потпуно усклађена са Директивом о водама ЕУ.

Дугорочна стратегија **водоснабдевања** у Војводини се заснива на формирању више регионалних система за водоснабдевање који се ослањају на акумулационе просторе површинских вода и заштићена изворишта подземних вода. Из њих ће се снабдевати највећи број насеља, као и они технолошки процеси у којима је неопходна вода највишег квалитета. Простор обухваћен овим планом припада Јужнобанатском регионалном систему за водоснабдевање који се ослања на коришћење основне издани, као и алувион регионалног значаја Ковин - Дубовац - Банатска Паланка.

Из овог система вршило би се водоснабдевање насеља у следећим јединицама локалне самоуправе: Ковин, Панчево, Опово, Вршац, Пландиште и Бела Црква.

Према просторној диференцијацији **животне средине** у ППРС, која је утврђена на основу стања и мера заштите животне средине, које је потребно предузимати у односу на категорију, подручје у обухвату Просторног плана припада:

- подручју веома квалитетне животне средине (подручја заштићених природних добара, мочварна подручја, подручја заштићена међународним конвенцијама, планински врхови и тешко приступачни терени и др.), у којем доминирају позитивни утицаји на човека и живи свет, као и
- подручју квалитетне животне средине (шумска подручја, туристичке зоне контролисаног развоја, пољопривредне воћарске и виноградарске зоне, подручја са природном деградацијом, ливаде и пашњаци, ловна и риболовна подручја и др.) са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

За подручје веома квалитетне животне средине треба обезбедити таква решења којима се задржава постојеће стање квалитета животне средине и штите природно вредни и очувани екосистеми.

За подручја окарактерисана као она са квалитетном животном средином треба обезбедити решења којима се елиминишу или умањују постојећи извори негативних утицаја односно увећавају позитивни као компаративна предност у планирању развоја. Потребно је резервисати и чувати подручја од загађивања из стратешких разлога.

2.1.2. Извод из Регионалног просторног плана Аутономне покрајине Војводине (РПП АПВ)

Основни циљ заштите, уређења и развоја **предела** је очување изворних одлика, идентитета и диверзитета предела, уз афирмацију природних и културних вредности. У циљу обезбеђења специфичног карактера предела, којим се чува предеони диверзитет, идентитет и повезаност, простор АПВ се диференцира у односу на степен модификације природног предела на природне и културне пределе, где се у оквиру културних разликују рурални и урбани предели, одређени карактером и интензитетом промена, коришћењем и насељавањем простора. У оквиру војвођанско-панонско-подоунавског макрорегиона издвају се предеоне целине различитог карактера, заснованог на природним и културним особеностима, као и друштвено-економским променама којима су кроз време били изложени. Оне изражавају предеону разноврсност територије АПВ и доприносе успостављању регионалног и локалног идентитета.

Препознатљива **слика предела** пољопривредних површина АПВ употпуњена је масивима Фрушке горе и Вршачких планина, чији екосистеми и природни предели, заједно са културном баштином су од националног значаја. На њиховим обронцима и у подножју, налазе се бројна сеоска и градска насеља која истичу снажну повезаност са природним окружењем (морфологија насеља, виноградарске површине, пашњаци итд.). Предеоне карактеристике и препознатљивост АПВ видно наглашавају лесни одсеци и терасе, простране пешчаре, меандрирајући токови великих панонских река као што су Дунав, Тиса, Сава, Тамиш и Бегеј, као и низ мањих водотока значајних за бројне природне и привредне функције (Јегричка, Мостонга, Чик, Криваја, Златица, Караш, Нера, Моровић).

Повезаност сеоских насеља и природних одлика приобаља река, изражена је кроз њихову специфичну морфологију, унутрашњу или спољашњу физиономију и локално привређивање.

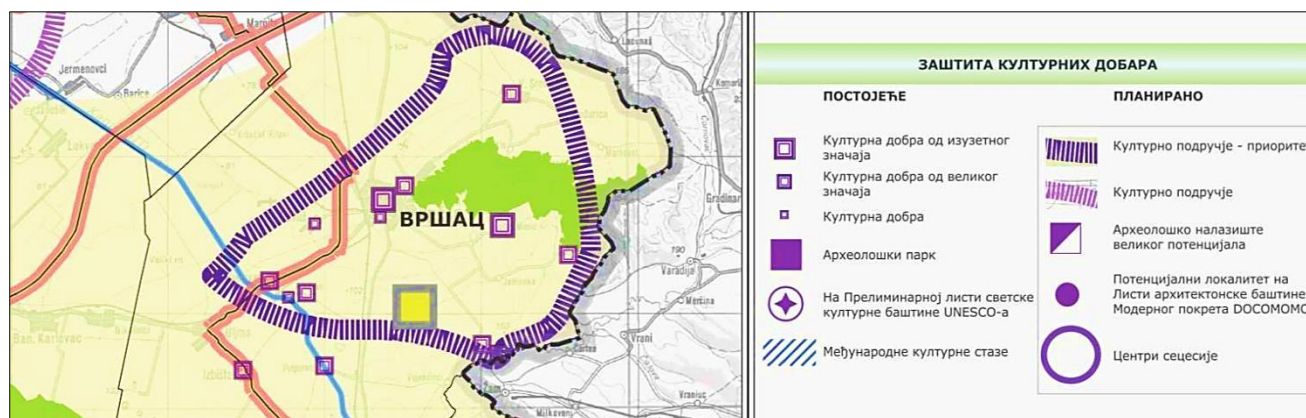
Градови и мањи градски центри Војводине, као део културног предела, истичу се по препознатљивости централног урбаног језгра, а индустријско наслеђе градова Војводине је доказ привредног развоја.

Основна концепција **заштите природних добара и биодиверзитета**, заснива се на повећању укупне површине под заштитом, њиховом сагледавању у оквиру еколошке мреже Републике Србије, односно еколошке мреже на територији АПВ, идентификацији подручја за европску еколошку мрежу NATURA 2000 и изградњи ефикасног система управљања подручјима која су обухваћена наведеним мрежама.

Вршачке планине су део националне EMERALD мреже, еколошке мреже која је од посебне важности за заштиту природе (*Areas of Special Conservation Interest-ASCI*). Мрежа укључује подручја од посебног еколошког значаја за угрожене врсте и типове станишта заштићених на основу Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта („Службени гласник РС - Међународни уговори”, број 102/2007 од 7.11.2007. године).

Вршачке планине имају међународни статус заштите као Међународно значајна подручје за птице (*Important Bird Areas - IBA*) „Вршачке планине” и „Делиблатска пешчара” и Међународно значајна биљно подручје (*Important Plant Areas - IPA*) „Вршачке планине” (Вршачке планине; Мали рит; Маргита, Пландиште, Јасеново).

Приоритетне активности на имплементацији РПП АПВ су ревизија статуса (врсте, режима и граница заштите) раније проглашених заштићених подручја и усклађивање са важећом законском регулативом.

Слика 1: Извод из РПП АПВ, Реферална карта бр. 3.2 „Туризам и заштита културних добара”.

Полазећи од тога да је **културно наслеђе** развојни ресурс, на основу истраживања и валоризације културног наслеђа у Републици Србији, које је обавио Републички завод за заштиту споменика културе, предложено је и шире сагледавање културног наслеђа у виду културних подручја и културних предела (културно-пејзажних целина). На основу истраживања и валоризације културног наслеђа, које су обавили Републички завод за заштиту споменика културе Србије, Покрајински завод за заштиту споменика културе АПВ, као и регионални заводи за заштиту споменика културе, предложена је листа културних подручја, као и листа споменика, који са непосредном околином чине сагледиве културно-пејзажне целине на територији АПВ. РПП АПВ су груписане културно-пејзажне целине, а једна од њих је и „Историјски град Вршац”. Као специфично културно подручје издваја се банатско подручје са ужим подручјима, као што је јужнобанатско подручје - Вршац и Делиблатска пешчара.

Концепција развоја **шумарства** на подручју АПВ заснива се, између осталог, и на следећим поставкама и опредељењима:

- доприносу шума и шумских станишта на подручју АПВ стабилности укупног екосистема, увећању природног богатства и биодиверзитета,
- повећању површина под шумском вегетацијом пошумљавањем, подизањем заштитних појасева, ловних ремиза и других облика зеленила,
- унапређењу стања шума смањењем учешћа разређених и деградираних састојина, као и превођењем изданаčkih стања у више узгојне облике,
- унапређењу здравственог стања шума,
- заштити и коришћењу посебних природних вредности (заштићених подручја, ретких и угрожених врста, аутохтоних облика биљног заједништва и др.), сагласно актима о проглашењу,
- изградњи оптималних стања састојина према дефинисаним функционално – наменским захтевима.

Развој **ловства** се обезбеђује кроз одрживо газдовања популацијама дивљачи и њихових станишта на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популација дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање економских, еколошких и социјалних функција ловства.

Концепција заштите и коришћење **пољопривредног земљишта** на подручју АПВ заснива се на одрживом пољопривредном и руралном развоју. Приоритет има успостављање ефикасних механизма заштите плодних ораничних земљишта од преузимања у непољопривредне сврхе.

Према одредбама РПП АПВ и према концепцији просторне организације и **структуре индустрије** у АПВ, Град Вршац се налази на коридору развоја регионалног значаја (Зрењанин-Бела Црква), што ствара значајне развојне могућности у наредном периоду. Центар јединице локалне самоуправе биће привредни центар II ранга. У Граду Вршац планиране су индустријске зоне и индустријски паркови.

Подручје обухваћено Просторним планом, у односу на издвојене **туристичке дестинације** на простору АПВ, припада Доњем Подунављу (Специјални резерват природе „Делиблатска пешчара“ са Лабудовим окном, Предео изузетних одлика „Вршачке планине“, Парк природе „Поњавица“, Дунав, канал ДТД, Караш, Нера, Белоцркванска језера, Ковачица, манастир Месић, ловишта, риболовни ревири, Јужнобанатски виноградарски подрегион, туристичке манифестације), са традиционалним центром Вршац.

За даљи **развој туризма** од посебног значаја је пловни пут канала ДТД, са развијеним наутичким туризмом, као и облици туризма везани за водене површине, а то су излетнички, спортско-рекреативни или едукативни туризам. Села и салаши представљају основу развоја руралног туризма. Природни потенцијали омогућују афирмисање еко-туризма. Гајење грожђа и производња белих и црвених вина на подручју јужно банатског виноградарског подрегиона са вршачком дестинацијом представља основу развоја етно-гастрономског туризма.

Саобраћајна инфраструктура: Саобраћајна мрежа државних путева представља јединствен систем, у којој приоритет на државним путевима има транзит (измештање транзитног саобраћаја из насељених места).

У складу с тим предвиђене су активности на:

- државном путу I реда, (изградња аутопута Е-70, реконструкција постојећег путног правца ДП 1.9) део руте 4 (SEETO): граница са Румунијом - Вршац - Панчево – Београд.

Предвиђене су активности на изградњи-реконструкцији појединих делова постојеће **путне мреже**, као и активности на изградњи обилазнице Вршца после 2015. године, као и на планираном путном правцу Кикинда (веза са Румунијом) - Зрењанин - Вршац - Бела Црква.

Активности на одређеном путном правцу, подразумевају скуп различитих планских и пројектних решења и извођења грађевинских радова на рехабилитацији и реконструкцији, доградњи и изградњи, на појединим деоницама утврђеног путног правца (или на целокупној дужини).

У оквиру концепта развоја **железничке мреже** Србије на подручју обухвата Просторног плана егзистираће следеће железничке пруге:

- магистралне пруге бр.6, Е-66: Београд Центар - Панчево главна станица - Вршац - државна граница - (Stamora Moravita) и
- локална пруга бр. 17, Зрењанин фабрика – Вршац - Бела Црква.

Основни циљ који је потребно достићи у смислу техничке оспособљености инфраструктурног система железнице је обезбеђивање UIC профила на свим пругама, одговарајуће носивости и повећање експлоатационе брзине, посебно на правцима коридора X у двоколосечне пруге високе перформансе за мешовити (путнички и теретни) саобраћај, комбиновани транспорт и пројектоване брзине од 160 km/h, а где год је то могуће 220 km/h.

У РПП АПВ дефинисана је национална **бициклистичка стаза** уз канал ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка – Нови Бечеј. За развој бициклистичког саобраћаја посебно су погодна подручја у заштићеним природним целинама као што су специјални резервати природе.

Водни саобраћај је присутан преко пловног путу реке Дунав, пловног канала ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка – Нови Бечеј, са релативно солидним просторно и инфраструктурно прихватно - манипулативним и превозним капацитетима. Унапређење и развој речног транспорта треба планирати рехабилитацијом унутрашњих водних путева са обезбеђењем чишћења, продубљивања, сигнализације и одржавања, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом лука, изградњом и увођењем речног информационог система и изградњом марина на дунавској пловној мрежи. Поред овога треба радити на развоју наутичког туризма у Републици Србији како на каналима ДТД тако и на међународним пловним путевима, планирањем марина и наутичко туристичких центара.

Основни приоритети у развоју **ваздушног саобраћаја** подразумевају реконструкцију /изградњу аеродрома Вршац као будућег регионалног аеродрома, првенствено за путнички саобраћај (чартер летови), мањих авиокомпанија.

Концепција **снабдевања насеља водом** заснована је на развоју регионалних система, као најповољнијих са аспекта експлоатационих трошкова и аспекта обезбеђења сигурне и квалитетне дистрибуције. Основу развоја будућих регионалних система за снабдевање водом чине заштићена изворишта подземних и површинских вода. Принцип је да се до рационалних и еколошки прихватљивих граница искористе локална изворишта подземних и површинских вода, а да се тек након тога регионалним системима допрема само недостајућа вода.

Оперативни циљеви **водопривредне инфраструктуре** су усаглашавање и хармонизација законских и институционалних основа у свим областима водопривреде са захтевима директива ЕУ о водама, спровођење мера контроле емисије из расутих и других извора загађења са циљем побољшања квалитета воде у водотоцима, ревитализација и реконструкција система за одвођење унутрашњих атмосферских вода са пољопривредних и других површина, изградња и ревитализација регионалних система (Бачка, Банат и Срем) за обезбеђење воде за наводњавање, технолошке потребе индустрије и друге садржаје, доградња, реконструкција и ревитализација хидросистема ДТД, изградња, реконструкција и санација објеката за одбрану од спољних вода, одбрана од поплава.

Развој **енергетике** подразумева ревитализацију, реконструкцију и модернизацију постојећих енергетских објеката у циљу сигурности, поузданости, смањења губитака, смањења негативних утицаја на животну средину; повећање удела коришћења расположивих потенцијала, рационализацију коришћења енергије и енергената на свим нивоима; повећање енергетске ефикасности (производња, пренос, дистрибуција, потрошња); изградњу нових енергетских објеката, нарочито уз коришћење неконвенционалних извора енергије, у циљу достизања потребног удела коришћења обновљиве енергије у укупној финалној производњи и потрошњи; изградњу преносних објеката за повезивање са суседним конзумима и нових енергетских објеката у складу са растућим потребама; и обезбеђење поузданог и квалитетног снабдевања енергијом и енергентима.

За квалитетно одвијање **телекомуникационог саобраћаја** потребно је изградити спојне путеве уз све главне и локалне путне правце оптичким кабловским везама. Систем преноса треба да се одвија преко аутоматских дигиталних централа довољног капацитета.

Коришћење геолошких ресурса АПВ мора да полази од економски расположивих сировина, чија се експлоатација и прерада заснива на принципима одрживог развоја, који истовремено обезбеђују оптимално управљање еколошким конфликтима, који су значајно присутни у АПВ, а нарочито у подручју заштићених природних добара. Ограниченост и необновљивост расположивих геолошких ресурса условљавају да се планска решења заснивају на принципу одрживости.

Према РПП АПВ, основни циљ у области **заштите животне средине** је снажна афирмација концепта заштите и унапређења животне средине као основе уравнотеженог развоја, коришћења и уређења АПВ. У контексту заштите и унапређења животне средине неопходно је зауставити даљу деградацију и вршити превенцију, санацију и ревитализацију угрожених подручја, поштовањем следећих принципа: одрживо коришћење природних ресурса и очување и унапређење еколошки осетљивих природних вредности, смањење нивоа загађења животне средине, санација најугроженијих подручја, успостављање локалних регистара извора загађивања животне средине, као дела националног регистра, са системом контроле и континуираним праћењем параметара који карактеришу квалитет животне средине. Такође, неопходно је предвидети заштиту, обнову и санацију заштићених природних подручја, уз очување еколошке равнотеже.

У области управљања отпадом дефинисана је неопходност удруживања јединица локалне самоуправе у складу са одредбама Стратегије управљања отпадом и ППРС, ради заједничког управљања отпадом, чиме ће се успоставити систем регионалних центара за управљање отпадом.

При изради планске и урбанистичке документације, као регулаторни инструмент заштите животне средине кључну улогу има стратешка процена утицаја планова и програма на животну средину и процена утицаја конкретних пројеката, тј. објеката на животну средину.

2.2. ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНИХ ПЛАНОВА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Од значаја за израду овог Просторног плана је Просторни план подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400 kV ТС Панчево 2 – граница Румуније („Службени лист АПВ“, број 3/12).

2.2.1. Извод из Просторног плана подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400 kV ТС Панчево2 – граница Румуније

Основна намена простора у обухвату Просторног плана подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за далековод 2x400 kV ТС Панчево 2 – граница Румуније (у даљем тексту: ППППН ИК) је **посебна намена** у оквиру пољопривредног, шумског, водног и грађевинског земљишта, на коме је предвиђена изградња енергетског објекта од општег интереса, далековод 2x400 kV, кога чине стубови далековода и проводници, са заштитним појасом далековода.

Земљиште у заштитном појасу далековода углавном је пољопривредно и даље ће се као такво користити по изградњи далековода за ратарску производњу. У овој зони је забрањена садња дрвећа и другог растиња испод или на непрописној удаљености од енергетског објекта (далековода), а за подизање воћњака и винограда, као и заштитних ограда и мрежа, неопходна је сагласност надлежног предузећа ЈП „Електромрежа Србије“.

Заштитни појас далековода дефинисан је границом и обухвата 30 m обострано од централне осе далековода, укупно 60 m. У заштитном појасу далековода се налази извођачки појас далековода дефинисан границом, 10 m обострано од централне осе далековода, укупно 20 m.

Просторни план се преклапа са посебном наменом ППППН ИК на територији Града Вршца и то следећих катастарских општина: КО Влајковац, КО Потпорањ, КО Ритишево, КО Вршац и КО Војводинци.

3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА И ОСНОВНА ОГРАНИЧЕЊА

Сагледавање постојећег стања природних и створених вредности у оквиру прелиминарне границе обухвата Просторног плана, пружиће основ за валоризацију простора у даљим фазама израде Просторног плана, као и могућност да се сви утицаји на карактер предела, који је предмет израде Просторног плана, сагледају у потпуности. Анализом постојећег стања ће се сагледати и интеракција просторних елемената који фигурирају у просторном контексту који је шири од прелиминарног обухвата Просторног плана, а која може да утиче на коначно дефинисање обухвата.

Просторним планом ће се идентификовати елементи карактера предела и дати његова оцена у односу на критеријуме утврђене „Правилником о критеријумима за идентификацију предела и начину процене њихових значајних и карактеристичних обележја“ („Службени гласник РС“, број 119/17).

Поступком идентификације предела утврдиће се границе типова предела и дати описи обележја предела. Начин идентификације типова предела и оцене вредности карактера предела, заснива се на квалитативним и квантитативним вредностима изабраних критеријума.

Начин избора критеријума за идентификацију, опис и процену типова предела, овим Просторним планом врши се у односу на циљеве који су постављени у домену заштите и унапређења оних вредности у простору који пружају јединствен увид у абиотичке и биотичке карактеристике подручја Вршачких планина, као и процесе култивисања њиховог окружења. Примена оцене вредности карактера предела усмерена је искључиво на пружање основа за прописивање мера заштите, правила уређења и правила грађења у оквиру подручја посебне намене.

Оцена карактеристичних обележја предела врши се на основу аутентичности, препознатљивости, репрезентативности, разноликости и повезаности предеоних елемената, естетичности и визуелне осетљивости предела, историјске слојевитости и динамике трансформације, симболичности (значаја), едукативне вредности и развојног потенцијала (пре свега у смислу одрживости).

3.1. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

Просторним планом је обухваћено подручје којим симултано доминирају предеони обрасци шумовитих обронака планинског масива Вршачких планина и широког флувијалног рељефа више лесне терасе Баната. У контактної зони та два доминантна просторна ентитета утврдио се и тип предела лесне заравни, која формира плодне површине уз планинске обронке испресецање многобројним долинама бујичних водотока. Додатан елемент формирању карактера овог подручја представља мозаичан распоред више типова влажних и сувих ливада, тршћака и бара Малог вршачког рита, чија се посебна вредност огледа у формирању јединственог система станишта са Вршачким планинама. Пре већих мелиоративних радова, простор вршачког рита представљао је богат комплекс влажних станишта.

Прокопавањем канала и подизањем насипа промењене су основне предеоне карактеристике подручја. Након тога су многе водене целине постале доступне за обраду земљишта и изградњу, чиме су створене обрадиве површине и формирана данашња мрежа и структура насеља.

Геоморфолошке карактеристике и начин коришћења овог подручја пружају јасан увид у еволуционе процесе прилагођавања и култивисања терена у сврху стварања мреже компактних насеља и продуктивног пољопривредног земљишта. Територија која је изворно формирана под утицајем планинског биоресурса са једне стране и аграрне рационалности засноване на вишевековној регулацији водног режима са друге, у целини представља јединствен и вредан феномен.

Елемент формирања карактера овог подручја изражен је и кроз културно-историјски значај града Вршца који се манифестује кроз монументалне архитектонске објекте и колективну меморију.

У оквиру ширег подручја Вршачких планина уочавају се два основна обрасца предела: предео шумовитих обронака Вршачких планина са насељима уз бујичне токове и низијски појас чијом композицијом доминира матрица иригационог система у којој су фрагментарно распоређени већи комплекси аграрних простора и равничарска насеља са ортогоналном шемом широких уличних регулација.

Карактер аутохтоног предела шумовитих обронака Вршачких планина са насељима, јасно је раздвојен у две карактеристичне целине: брдско-планинско подручје које одликује специфична флора и вегетација са већим бројем шумских заједница и ниже подручје које се огледа кроз композитне елементе руралне структуре (као што су воћњаци и виногради, пашњаци и горњи делови поточних долина). Поред града Вршца, чије се урбано ткиво „наслања“ са западне стране Вршачких планина, на северу се у окружењу налазе села Велико и Мало Средиште, Гудурица и Марковац, на југу Месић, Јабланка и Сочица.

Посебно вредан елемент карактера предела овог подручја представља део Вршачких планина који се простире северозападним обронцима и чини јединствену еколошку структуру и био-функционалну целину са Малим вршачким ритом. Овај фрагмент простора пружа јединствен увид у мозаичан распоред више типова станишта, који и поред обимних хидромелиоративних захвата није преведен у обрадиво земљиште и остао је вредно и богато влажно подручје чији се карактер поготово испољава током влажних сезона.

Формирањем такве територије, у контексту геоморфолошких карактеристика, ширег геостратешког положаја и историјских околности, створили су се услови и потреба за формирањем јединственог урбаног центра града Вршца формираног око значајних духовних и профаних структура. Значај овог подручја је јединствен у погледу увида у ретроспективу историјских процеса насељавања подручја Панонске низије и културну афирмацију балканских народа у оквиру Хабзбуршке монархије. Сачувана урбана матрица, објекти архитектонског наслеђа и значај институција које се у њима налазе представља сведочанство о културном успону народа овог подручја у XVIII и XIX веку.

Успорени демографско-економски развој Вршачког побрђа последњих деценија, с једне стране и очуваност планинског биоресурса, с друге стране, резултат су чињенице да су Вршачке планине погранична територија.

Имајући у виду целовитост и садржину материјалних и нематеријалних елемената културног наслеђа, као и биотичких и абиотичких елемената природног наслеђа, подручје Вршачких планина се може посматрати као културни предео са више концептуалних аспеката и просторних нивоа.

3.1.1. Природни услови (природне карактеристике)

Геоморфолошке и геолошке карактеристике: Град Вршац се разликује од већине јединица локалне самоуправе АПВ диверзитетом геоморфолошких облика. На овом простору могу се издвојити следеће морфолошке целине: депресије, алувијална равна реке Караш, лесне терасе, лесне заравни и Вршачке планине.

Простор обухваћен Просторним планом налази се у југоисточном делу АПВ, у јужном Банату, у коме својом висином доминирају Вршачке планине са Гудуричким врхом (641 m н.в.), највишим врхом АПВ.

У топографском погледу Вршачке планине могу се поделити на ниско-планински, брежуљкасти и ниже заравњено подручје. Вршачке планине чине четири јасно издиференцирана облика: Вршачка кула (399 m н.в.), Вршачки врх (590 m н.в.), Гудурички врх (641 m н.в.). Наведени узвишени делови Вршачких планина међусобно су одвојени поточним долинама и превојима. Између Вршачке куле и Вршачког врха је превој који се спушта према југу у широко било. Између Вршачког и Гудуричког врха је превој Кулмеа маре, између Гудуричког врха и Вршишора је превој Коркана.

Темена поменутих преседлина леже на апсолутној висини од (300-390 m н.в.). Планински предео обухвата око 170 km², а планине се пружају у правцу запад-исток. Планина на уздужном профилу има купаст или асиметрично купаст изглед.

Вршачке планине у геоморфолошком смислу услед изражених денудационих процеса у површинском рељефу имају на више локалитета велики број остењака. Остењаци, према литолошкој одредби настали у гнајсу у облику разноврсних форми истичу се више метара изнад околног земљишта. Најчешћи облици остењака су турбанести, печуркасти, плочасти, пирамидални, стубасти и других форми висина од неколико до око 25 m.

За развој морфолошки разноликих остењака и полиморфију денудационих облика према значајну улогу имају положај и структуре гнајса који пробија шкриљце. На основу старости остењаци представљају реликте плеистоцене периглацијалне климе, односно до њиховог стварања је дошло у фази када су ниске температуре и одсуство вегетације снажније вршиле разоравање, а спирање било интензивније. У данашње време процес стварања остењака одвија се споро па је неопходно преузети све мера како би се различите денудационе форме очувале.

Најинтересантнији и најмногобројнији остењаци налазе се на југозападној страни Гудуричког врха и на југо-западу у темељу Вршачке куле. Различите форме поменутих остењака представљају изузетну вредност у укупном геодиверзитету Вршачких планина па их кроз програм активне заштите (пре свега, забрану сече шуме) треба сачувати.

Хидрографске, хидролошке и хидрогеолошке карактеристике: Подручје јединице локалне самоуправе Вршац испресецано је густом мрежом природних и вештачких водотокова. Природни водотокови су представљени рекама, потоцима и суводолинама, а вештачки мелиоративним каналима који у већини случајева имају функцију одводњавања, а мањи број има двонаменску функцију – и наводњавање. Изградњом и довршетком магистралног канала Дунав-Тиса-Дунав, све воде се са овог мелиоративног подручја усмеравају уместо у Тамиш, преко истог у Дунав код Банатске Паланке.

Правци отицања потока одређени су пружањем Вршачких планина и нагибом терена у планинској подгорини. На северној страни се налазе сливови трију потока, чија укупна дужина износи 38,8 km. То су Марковачки и Малосредиштански поток и Шемица поток, чији западни крак извире и једним делом тече преко српске територије, а његов низводнији део се налази у Румунији.

Поред сталних потока, са Вршачких планина отичу још периодски и повремени потоци. Периодски потоци постају од истоимене врсте извора. Кроз њихова корита вода отиче само током влажних сезона.

У сливовима потока Вршачких планина процес флувијалне ерозије и денудације слабије је развијен. Разлог томе је што су виши и стрмији планински делови покривени густом шумом, што су потоци у својим горњим токовима усекли дубља корита, што нема свежих дубинских процеса и изражених појава обурвавања материјала са страна корита итд. Ипак, нешто изразитији ерозивни процеси присутни су на северној страни, тачније на сектору од слива Малосредиштанског потока према Вршцу. Ту је изражена ерозија III категорије, односно слаба ерозија. Поред површинске, местимично је заступљена и јаружаста - дубинска ерозија. На овом делу годишње буде еродирано око 1000 m³ материјала. У сливовима осталих потока запажа се врло слаба ерозија (IV категорија), којом се односи 400 до 600 m³/km² материјала током године.

Водостаји и протицаји водотокова Вршачких планина директно зависе од режима издашности извора, односно од расподеле падавина током године. Наиме, током године јасно су изражена два кишна и два сушна периода. Аналогно томе, током године се јављају битнија колебања водостаја и протицаја.

Максималне количине воде протекну кроз корита ових потока током друге половине пролећа и почетком лета. Према томе, период са максималним водостајима и протицајима поклапа се са најкишовитијим месецима пролећа, током којих извори имају максималну издашност.

Главни минимум водостаја се јавља у другој половини лета и првој половини јесени. Томе делимично доприносе високе температуре подлоге и ваздуха, односно губљење воде испаравањем, а највише карактер падавина. Наиме, за те месеце је карактеристично да се излучивање кише јавља у виду веома јаких пљускова, и кроз њих протекну веће количине воде, а после краћег времена готово пресахну.

У таквим случајевима, због недовољно регулисаних корита потока, јављају се поплаве у средњим и доњим деловима водотокова. По штетама су посебно карактеристичне поплаве изазване изливањем Месићког потока. Корито овог потока је више пута регулисано-продубљивано и проширено. Међутим, ни ти радови нису допринели потпуној заштити од високих вода. Истина, местимично је профил корита тако димензионисан да омогућује максимални протицај од $47 \text{ m}^3/\text{s}$, али при појави високих вода, уска грла у кориту, на пример испод мостова, нису у стању да пропусте сву воду. Због успора воде долази до изливања воде из корита и плављења њива и насеља Вршац и Месић.

На нижем делу подручја Града Вршца постоје делови или читави токови четрнаест водотока. Од тога броја шест водотока има само део свога тока на овом нижем терену. То су две реке, Караш и Моравица, и четири потока који извиру на Вршачким планинама (Марковачки поток, Малосредиштански поток, Месићки поток, Гузајна), а чији је само мали део тока на нижем терену.

Постоји и осам потока чији се извори и токови налазе на нижем делу Града Вршац (Кевериш, Борука, Велика бара, Загајички поток, Партански поток, Корања, Стражански поток и Малојамски поток).

Караш је највећа река Града Вршац. Површина слива Караша у границама Града Вршац је $55,6 \text{ km}^2$ (42). Од уласка у нашу земљу, Караш најпре тече дужином $8,4 \text{ km}$ преко територије Града Вршац. Затим, на делу тока између Куштиљу и Војводинаца, у дужини $1,6 \text{ km}$, чини природну границу ка Румунији. Одатле, па до ушћа у Канал Дунав-Тиса-Дунав, дужином од 14 km представља границу према општини Бела Црква.

Максимални годишњи водостаји се јављају крајем зиме и почетком пролећа, што је последица отапања снегова у горњем делу слива и пролећних киша. Корито Караша није регулисано, релативно је плитко и са много меандрирања. Зато се вода при високим водостајима често излива и плави инундациону раван. Дешава се да се Караш у току године и по неколико пута излије.

При врло високим водостајима ниво воде у Карашу код јасенова достигне висину између 500 и 600 cm изнад нулте тачке водомерне летве. Максимални протицаји могу да пређу и 300 m^3 у секунди. На територији вршачке Града Вршац има две притоке, Сочица (Физеш) поток и Куштиљски поток.

Заједничке карактеристике потока који се налазе на нижим теренима су да су то краћи водотокови, мањих укупних и просечних падова, да имају мање коефицијенте развијености тока и да су сиромашнији водом. За време дужих суша и минмума издашности извора, готово пресуше.

На простору обухваћеном Просторним планом, постоји неколико вештачких језера. преграђивањем долина Месићког и Марковачког потока формиране су две акумулације. Функција ових акумулација је да заустављају поплавне таласе ових бујичних водотокова. Брана на Месићком потоку је подигнута близу пута Вршац-Стража, а на Марковачком потоку код села Велико Средиште. Током лета, због слабог протичања воде, ова језера пресушују.

Треће језеро се налази на северозападној периферији Вршца. Током читаве године има воде. Користи се као градско купалиште.

У Великом рити, поред Шулховог канала, постоји рибњак површине 905 ha.

Подземне воде: На вишим теренима као што су Банатска пешчара и лесна зараван, фреатске воде су дубоко, преко 10 m, па и преко 20 m, док су на језерско-лесној тераси знатно ближе топографској површини. Најближе топографској површини су у долинским равнима Караша и доњим деловима поточних долина, а поготову у две депресије – Алибунарској и Вршачком рову (Мали рит).

Фреатске издани се водом снабдевају инфилтрацијом атмосферских талоба, притицањем подземних вода са виших терена на ширем простору и процеђивањем вода које површински притичу. Воду губе отицањем у дубље изданске колекторе преко извора, транспирацијом биљака, испаравањем из тла и подземним притицањем у корита потока, река и канала.

Већина становника сеоских насеља на Вршачким планинама и у њиховом подножју, а то су Марковац, Велико Средиште и Мало Средиште са северне и Месић, Сочица и Јабланка са јужне стране, за водоснабдевање користе јавне бунаре (артешке бунаре), каптиране изворе, али добрим делом и воду фреатске издани из копаних бунара којих има много више. Већина копаних бунара је у нехигијенском стању. Вода у тим бунарима није добра. Тврда је и често бактериолошки загађена, нарочито у време када издан има максимум. Тада у неке од ових бунара доспевају воде бујица, па и воде загађене фекалијама.

Изданске воде са подручја Вршачких планина учествују у храњењу неколико десетина извора. Они избијају на местима где је топографска површина засекала издан. Већина ових извора снабдева потоке водом. На простору нижих терена Града Вршац постоји већи број извора. Њихов тачан број, међутим, није регистрован. Ови извори припадају групи гравитационих, а по типу спадају у контактне. Према трајности избијања воде мањи број извора спада у сталне, док већина припада периодичним.

Климатске карактеристике: На основу анализираних климатских услова (температура ваздуха, инсолација, облачност, падавине, влажност ваздуха и ветар), може се закључити да на посматраном подручју влада умерено-континентална клима са извесним специфичностима, које карактеришу изразито хладне зиме и топла лета. Анализиран простор је веома ветровит. Најчешће дувају ветрови из правца југоистока (кошава) са честином од 276‰, првенствено у зимској половини године. То су уједно и најснажнији ветрови са просечном брзином од 4,6 m/s.

Сеизмичке карактеристике: На основу сеизмичке рејонизације Републике Србије, посматрано подручје има утврђен земљотрес јачине VII-VIII степени сеизмичког интензитета према EMC-98, за повратни период од 475 година. У односу на структуру и тип објекта, дефинисане су класе повредивости, односно очекиване деформације. За VII степен сматра се да ће се у смислу интензитета и очекиваних последица манифестовати „силан земљотрес“, а за VIII степен „штетан земљотрес“.

Педолошке карактеристике: У западним деловима подручја Које обухвата Просторни план преовлађују ритске црнице и смонице, обичне, или тешко заслањене, уз значајно присуство разних типова карбонатних, деградираних, или заслањених чернозема. Источни делови посматраног подручја рељефно се значајно разликују јер су ту лоциране Вршачке планине, па је педолошка основа другачија. Овде су у већој мери заступљена скелетна земљишта на већим висинама централног масива, док су северне и јужне падине у педолошком смислу углавном смонице на неогену и представљају главне воћарско-виноградске рејоне. Целокупно подручје обухвата је прошарано мањим, или већим површинама под солоњецима, солончацима, алувијумима и делувијумима.

3.1.2. Природне вредности

Природна добра

На простору који обухвата Просторног плана се налазе просторне целине од значаја за очување биолошке разноврсности на националном нивоу, као и подручја од међународног значаја за очување биолошке разноврсности.

Као просторне целине за очување биолошке разноврсности на националном нивоу издвојена су: заштићена подручја и подручја у поступку заштите, подручје планирано за заштиту, станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста и еколошки коридори.

Заштићена подручја и подручје у поступку заштите: На простору обухвату Просторног плана се налазе следећа заштићена подручја: Предео изузетних одлика (ПИО) „Вршачке планине“ (Одлука о заштити, „Службени лист општине Вршац“, број 6/05), Заштићено станиште (ЗС) „Мали вршачки рит“ (Одлука о проглашењу заштићеног подручја, „Службени лист општине Вршац“, број 10/13), као и споменици природе (СП): СП „Стари парк у Влајковцу“, СП „Дрворед дудова Вршац – Стража“ и СП „Крупнолисна липа у Великом Средишту“ (Решење о заштити, „Службени лист општине Вршац и Пландиште“, број 8/74). У поступку заштите, с обзиром да је извршена ревизије заштите, налази се Парк у Вршцу, који је претходно заштићен Решењем о заштити („Службени лист општине Вршац и Пландиште“, број 8/74).

ПИО „Вршачке планине“ се сврставају у природно добро од изузетног значаја, односно I категорије. Вршачке планине се одликују специфичним морфолошким изгледом предела и геолошком грађом коју одсликава најстарији период геолошке прошлости и различитих тектонских фаза. Првобитни рељеф метаморфних стена и магматских пробоја је временом модификован у карактеристичне блокове и различите форме остењака. Живи свет је разноврстан, а чини га очувана аутохтона флора и фауна. На овом подручју се укрштају три биљногеографске провинције (панонска, дакијска и мезијска) са око хиљаду биљних таксона са бројним реликтима и строго заштићеним врстама. Флористичка одлика Вршачких планина је велики број животних форми и флорних елементарних груписаних у различите типове ареала. На овом заштићеном подручју установљени су режими заштите I, II, и III степена.

Вршачке планине се налазе на територији Града Вршца и то следећих катастарских општина (КО): КО Сочица I, КО Јабланка, КО Месић, КО Вршац, КО Мало Средиште, КО Гудурица и КО Марковац. На овом заштићеном подручју установљени су режими заштите I, II и III степена.

ЗС „Мали вршачки рит“ је заштићено подручје III категорије, које је стављено под заштиту ради очувања јединствене еколошке, структурне и функционалне целине тог предела, као и ради повезивања са ПИО „Вршачке планине“.

Ово заштићено подручје одликује мозаик влажних и сувих ливада, бара и шумарака који су значајни за очување популације дивљих врста, а установљени су режими заштите II и III степена. Предео Малог вршачког рита се налази на територији Града Вршца и то следећих катастарских општина: КО Вршац и КО Велико Средиште.

Подручје планирано за заштиту: С обзиром на то да су заштићена подручја ПИО „Вршачке планине“ и ЗС „Мали вршачки рит“ међусобно еколошки повезана, постоји иницијатива да се споје у једно. Између ова два заштићена подручја се налази простор уз пут Вршац – Велико Средиште.

Покрајински завод за заштиту природе припрема Предлог за заштиту, којим се планира повезивање ова два заштићена подручја преко еколошких коридора који представљају коридоре за кретање врста. Предложена граница новог заштићеног подручја је дата на графичком приказу број 2. **Просторне целине од значаја за очување биолошке разноврсности и диверзитета карактера предела.**

Станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста: У обухвату Просторног плана издвојен је већи број станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста од националног значаја (у даљем тексту: станишта). Станишта су регистрована у бази података Покрајинског завода за заштиту природе у складу са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10, 47/11 и 32/16). На овим стаништима се налазе бројне заштићене и строго заштићене врсте биљака, сисара, птица, гмизаваца, водоземаца и инсеката, које су у просторној и функционалној вези са подручјем у поступку заштите.

Еколошки коридори: Према Уредби о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, број 102/10), река Караш са својим обалским појасом је проглашена за еколошки коридор од међународног значаја који повезује остатке природних станишта суседних држава, Републике Србије и Румуније. На простору обухвата Просторног плана је део овог еколошког коридора.

Осим еколошког коридора од међународног значаја, у обухвату је и еколошки коридор од регионалног значаја (канал ДТД „Банат“ до Тамиша) и локални еколошки коридори.

Подручја од међународног значаја за очување биолошке разноврсности: У обухвату Просторног плана се налазе два међународно значајна подручја за птице (*Important Bird Areas* - IBA): RS014IBA „Вршачке планине“ и део RS015IBA „Делиблатска пешчара“, као и међународно значајно подручје за биљке (*Important Plant Area* - IPA) „Вршачке планине“ (обухвата: Вршачке планине; Мали рит; Маргита, Пландиште, Јасеново).

Вршачке планине су део националне EMERALD мреже, RS0000017 „Вршачке планине“. Ова еколошка мрежа укључује подручја од посебног еколошког значаја за угрожене врсте и типове станишта која су идентификована на основу Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција).

Природни ресурси

Шуме и шумско земљиште: На простору обухвата Просторног плана највеће површине под шумама се налазе на простору ПИО „Вршачке планине“. Мање површине под шумама су уз водоток реке Караш, уз каналску мрежу и шуме сопственика.

Шумама које се налазе у оквиру подручја под заштитом газдује ЈП „Војводинашуме“, а већи део овог подручја припада Газдинској јединици (ГЈ) „Вршачки брег“. Укупна површина ове ГЈ према подацима ЈП „Војводинашуме“ износи 5302,72 ha. Шуме и шумско земљиште заузимају 4977,23 ha. Укупно обрасла површина ГЈ износи 4337,95 ha, што чини 81,81 % укупне површине. Шуме у оквиру ГЈ чине 4225,44 ha (79,68%), а шумске културе 112,52 ha (2,12%). Осим ГЈ „Вршачки брег“, на простору ПИО „Вршачке планине“ су површине под шумама које припадају ГЈ „Шуме манастир Месић“, чија површина према важећој Основи за газдовање шумама за период од 2015. – 2025. године износи 701,1 ha. У оквиру ове ГЈ обрасла површина износи 652,89 ha (93,1%).

Према подацима из Студије за ПИО „Вршачке планине“, на простору овог заштићеног подручја се јавља широки еколошки дијапазон шума: влажне, крајпоточних (врбове); суве, присојне, на стрминама (медитерански грабић и медунац); светле и топле шуме разних храстова и племенитих лишћара; и сеновите и свеже шуме мезијске букве или граба. Присутне су шумске заједнице из следећих свеза: *Quercion farnetto*, *Quercion pubescentis-petraeae*, *Quercion-petraeae-cerris*, *Carpino betuli illyco-moesiacum*, *Fagion moesiaca* и *Fraxino-Acerion*. У фитоценолошкој студији Вршачких планина издвојено је 17 шумских заједница.

Подручје Вршачких планина се одликује већим учешћем заједница ксерофилног карактера које чини бројно присуство следећих врста: *Fraxinus ornus*, *Quercus farnetto*, *Quercus pubescens*, *Ruscus aculeatus*, што потврђује доминацију термофилних заједница. Значајна карактеристика шумске вегетације Вршачких планина је мешовити састав већине састојина.

Природна разноликост шума Вршачких планина је увећана антропогеним дејством. шумских култура (црни бор, багрем и др. врсте) које подносе погоршане климатске и земљишне услове настале после сече и неупелог природног подмлађивања аутохтоних шума.

Вршачке планине су један од најинтересантнијих планинских масива Србије због свог географског положаја, климе, планинске мезоклиме, флоре и вегетације. Разноврсни климатски утицаји који допиру са свих страна из различитих подручја, а посебно из шумо-степске области, учинили су флору и вегетацију специфичном. Многобројне ксерофилне врсте карактерише већи број шумских заједница. Многе биљне врсте су ретке за Србију, реликтне или ендемичне. Многе заједнице су реликтне самим тим што сличних нема у средњој Европи и другим деловима Србије. Посебно се издвајају полидоминантне заједнице са буквом, липом, јавором и јасеном, које указују на богато порекло и специфичан историјски развој подручја, предела и вегетације. Из времена када су Вршачке планине биле острво у Панонском мору а затим у језеру, воде порекло многе врсте и заједнице које су се очувале захваљујућој приморској клими, а касније планинској клими масива. Велико богатство у свим спратовима и њихова велика разноврсност дају изразити биодиверзитет флоре овог масива. Присуство сребрне липе (*Tilia tomentosa*) у многим заједницама, сведоче не само о пореклу многих врста из плиоценских времена, већ и о специфичним условима који владају на ободу Панонског басена.

Геоморфолошка разноврсност терена, уз силикатну подлогу и специфичну климу острвског масива у целини, омогућила је развој различитих шумских заједница међу којима се посебно издвајају храстове термофилне и мезофилне шуме. Реликтна флора и вегетација сведоче о пореклу и историјском развоју подручја и предела Вршачких планина, као и о очуваности многих врста у континенту од краја терцијера до данас.

Порекло шумске вегетације Вршачких планина је у распону од богатијих мешовитих шума до ниских (изданаčkih) шума лошијег квалитета са многим врстама које указују на степен деградације. До овог стања су довеле честе чисте сече и интензивне прореде шума које су довеле су до формирања шикара, које су се претвориле у високе шикаре, а затим у средњодобне изданаčke шуме.

Ловна фауна: Ловну фауну на простору обухвата Просторног плана чине сисари који припадају провинцији европских претежно листопадних шума. На подручју Вршачких планина присутне су следеће врсте фауне: дивља свиња (*Sus scrofa*), срна (*Capreolus capreolus*) и зец (*Lepus eugoraеus*), врсте које су ловна дивљач и предмет су интензивног газдовања. Од пернате ловне дивљачи заступљен је фазан (*Phasianus colchicus*) и пољска јаребица (*Perdix perdix*).

Услед прекомерног и неконтролисаног лова и измењених услова станишта изазваних деловањем човека, дошло је до осиромашења ловне дивљачи. Поједине врсте дивљачи су постале ретке, а неке су исчезле заувек услед насталих промена на њиховим аутохтоним стаништима (дивокоза, рис, медвед, тетреб, љештарка, сури орао, орао брадан, орао крсташ и друге).

Пољопривредно земљиште: Пољопривредно земљиште је и на посматраном подручју најважнији природни ресурс, али се услед диверзитета геоморфолошких и педолошких одлика начин коришћења земљишта знатно разликује у односу на непосредно окружење.

Оранице обухватају највеће површине на предметном простору, али оно по чему је овај крај упечатљив и надалеко чувен, су велике површине под воћњаци и нарочито виноградима, лоцираним на падинама Вршачких планина.

Површине под пашњацима, ливадама и рибњацима су у складу са просеком у непосредном окружењу.

Воде и водно земљиште: Водно земљиште у обухвату Просторног плана представља све површинске воде, баре и мочваре, водозаштитна подручја и захвате, водне акумулације и ретензије, а заштићено је према важећим прописима.

Минералне сировине: На подручју Вршачких планина постоје неметаличне минералне сировине, а њихово коришћење је у новије време веома ограничено. Лежишта или појаве неметаличних минералних сировина представљају различити грађевински камен, кварцни и обични пескови. Као грађевински камен углавном се користе гранити, гранодиорити и мање гнајсеви. Ово су истовремено и једине појаве чврстих стена у том подручју, па је њихова експлоативност велика. Вршачки гранит се употребљавају као ломљен и дробљен камен у грађевинарству. Појаве кварцних пескова су откривене североисточно од Гудурице и Великог Средишта, као и око насеља Месић где је експлоатацијом прилично измењен морфолошки изглед терена.

3.1.3. Културно наслеђе

Историјски контекст

За потребе сагледавања културног и историјског наслеђа, материјалних остатака у обухвату Просторног плана, коришћени су подаци из:

- Студије заштите Предео изузетних одлика „Вршачке планине“, природно добро од изузетног значаја (Завод за заштиту природе Србије, Нови Сад, 2005. година);
- просторног плана јединице локалне самоуправе и планова генералне регулације насеља у обухвату Просторног плана;
- сајта Републичког завода за заштиту споменика културе;
- сајта Завода за заштиту споменика културе у Панчеву.

Предели у којима се спајају две различите природне површине - равница и Вршачке планине, одувек су привлачили људе да ту изграде своје насеобине, јер је земљиште погодно за земљорадњу, виноградарство и сточарство, простране мочваре су омогућавале богат риболов, а шуме пуне дивљачи биле су идеална ловишта. С обзиром да ово подручје припада ширем појасу Подунавља, где су у Европи настале прве насеобине, прва насеља јављају се у још неолиту, у доба глачаног камена, о чему сведоче археолошки налази. Међутим насеља добијају сталнији карактер тек доласком Словена (позни средњи век) у ове крајеве од када и потичу први писани извори о њима. Име „Подвршан“ се према писаним траговима први пут појављује пре скоро шест векова. У то доба је жупанијом управљао деспот Ђурађ Бранковић, када је изнад Вршца подигнуто утврђење са циљем да брани град од најезде Турака. 1552. године град је опустошен, а становништво се повукло у околна брда где је саградило мања насеља. Пошто су уништили град, Турци су на саградили малу паланку, на обали језера које се простирало на простору данашњег Малог рита. Тек у XVIII веку народ Баната се побунио, Турци су протерани, чиме је отворена нова епоха у историји овог подручја. Вршац улази у састав Тамишког Баната са седиштем у Темишвару. Оснива се Вршачки дистрикт и у ове крајеве стижу групе колониста из Немачке, Француске, Италије и Шпаније, првенствено виноградарима. Истовремено у Вршац се сливају многи досељеници из Србије, претежно занатлије и трговци, Срби и Цинцари. У XX век Вршац је ушао као град са развијеном малом индустријом, снажном трговином и обновљеним виноградарством, добрим саобраћајним везама са свим правцима, као и великим бројем културних и просветних установа. Ратови у XX веку донели су велика разарања, жртве и страдања народа на овим просторима. Након ратова, обнављањем градског насеља, почињу да се развијају разноврсни облици културног и уметничког живота.

У Вршцу су, током протекла два века, живеле многе значајне личности из културе, уметности, политике и науке, међу којима су Јован Стерија Поповић, Паја Јовановић, Драгиша Брашован, Васко Попа, и многи други знаменити грађани који су својим делима обележили периоде у којима су стварали.

Непокретна културна добра

Непокретно културно наслеђе је заступљено на укупном подручју обухвата Просторног плана. Материјални трагови на посматраном подручју су неравномерно заступљени. Са становишта заштите и презентације непокретне културне баштине најзначајније је рубно подручје Вршачких планина, односно само насељено место Вршац.

Материјална културна добра која су многобројна и разноврсна, сведоче о изузетно хуманом простору за живот, стварање и трајање.

Преглед непокретних културних добара се у наставку текста даје по значају и по врсти.

Непокретна културна добра од изузетног значаја

У подручју обухвата Просторног плана се налазе три споменика културе - непокретна културна добра (НКД) од изузетног значаја и то два споменика културе и једно археолошко налазиште.

Табела 1. Преглед споменика културе од изузетног значаја

Р.БР.	НАЗИВ	МЕСТО
1.	Владичански двор	Вршац
2.	Манастир Месић	Месић

Табела 2. Преглед археолошких налазишта од изузетног значаја

Р.БР.	НАЗИВ	МЕСТО
1.	Келтски опидум Жидовар – латенско утврђење	Орешац

Непокретна културна добра од великог значаја

У подручју обухвата Просторног плана је 17 споменика културе - непокретних културних добара (НКД) од великог значаја.

Табела 3. Преглед споменика културе од великог значаја

Р.БР.	НАЗИВ	МЕСТО
1.	Два дворца породице Лазаревић	Велико Средиште
2.	Дворац	Влајковац
3.	Вршачка кула	Вршац
4.	Градска кућа	Вршац
5.	Кућа звана „код два пиштоља“	Вршац
6.	Зграда бившег ГНО (Лотићева кућа)	Вршац
7.	Зграда апотеке на степеницама	Вршац
8.	Зграда дечијег вртића „Анђа Ранковић“	Вршац
9.	Зграда на Тргу победе 5	Вршац
10.	Зграда у Улици Жарка Зрењанина	Вршац
11.	Зграда „Конкордија“	Вршац
12.	Родна кућа Јована Стерије Поповића	Вршац
13.	Румунска православна црква	Куштиљ
14.	Српска православна црква Вазнесења	Потпорањ
15.	Српска православна црква Светог Николе	Ритишево
16.	Дворац барона Јовановића	Сочица

Непокретна културна добра

У подручју обухвата Просторног плана се налази пет споменика културе.

Табела 4. Преглед споменика културе

Р.БР.	НАЗИВ	МЕСТО
1.	Кућа у којој је живео, радио и умро Јован Стерија Поповић	Вршац
2.	Три бурета за вино	Вршац
3.	Римокатоличка црква Светог Герхарда де Сангредо	Вршац
4.	Зграда на Тргу Саве Ковачевића бр. 33	Вршац
5.	Кућа у којој је погинуо Жарко Зрењанин	Павлиш

3.1.3.1. Добра која уживају претходну заштиту

У обухвату Просторног плана се налази већи број археолошких локалитета, 4 градитељска објекта и једно старо језгро градова и насеља.

Табела 5. Преглед градитељских објеката која уживају претходну заштиту

Р.БР.	НАЗИВ	МЕСТО
1.	Комплекс саборне цркве Светог Николе са портом и зградама Основне школе „Вук Караџић“	Вршац
2.	Зграда у Доситејевој улици бр. 2 (Лазаревићева палата)	Вршац
3.	Зграда железничке станице	Вршац
4.	Зграда старог винског подрума „Хелвеција“	Вршац

Табела 6. Преглед старих језгара насеља која уживају претходну заштиту

Р.БР.	НАЗИВ	МЕСТО
1.	Старо језгро насеља Вршац са заштићеном околином	Вршац

На посматраном простору откривен је велики број археолошких локалитета различитих праисторијских и протоисторијских периода и култура, од старијег и млађег каменог доба до антике и средњег века. Та вишеслојност сведочи о континуитету насељавања на које је утицало погодно природно окружење, морфологија и клима вршачког краја.

3.1.4. Становништво

Историјско-политичке промене, масовне миграције и процват виноградарства средином XVIII века створиле су специфичан социо-културолошки састав становништва подручја Вршачких планина. Демографска структура насеља Вршачког подгорја промењена је по одласку Турака, односно, стварањем Тамишког Баната и са трајним насељавањем Срба из јужне Србије, планском колонизацијом Немаца и масовним спуштањем Румуна из планинских крајева створена је етничка и културолошка симбиоза као животна реалност све до половине XX века. Несигурност пограничног подручја, стратешки разлози и одржавање државног суверенитета условили су спорији економски и привредни развој, као последицу опште стратешке политике према граничним просторима, а самим тим и значајне промене демографске слике. У подручје обухвата Просторног плана улази део територије Града Вршац са 14 насеља. Град Вршац се налази у јужнобанатској области и својом територијом се граничи са Републиком Румунијом.

Према попису становништва 2011. године, у подручју обухвата живи 44605 становника у 15373 домаћинства, односно 2,3% укупног броја становника на територији АПВ.

Табела 7. Укупан број становника и домаћинства у обухвату Просторног плана

ЈЛС	Насеље	Број становника 1991	Број становника 2002	Број становника 2011	Индекс (2011/2002)	Број домаћинства 2011
Град Вршац	Велико Средиште	1437	1340	1270	94,8	448
	Влајковац	1191	1178	1148	97,5	341
	Војводинци	461	417	363	87,1	117
	Вршац	35689	36623	36040	98,4	12643
	Гудурица	1208	1267	1094	86,3	381
	Јабланка	350	281	251	89,3	79
	Куштиљ	911	806	748	92,8	196
	Мало Средиште	146	120	89	74,2	35
	Марковац	442	329	255	77,5	102
	Месић	274	227	198	87,2	62

ЈЛС	Насеље	Број становника 1991	Број становника 2002	Број становника 2011	Индекс (2011/ 2002)	Број домаћинства 2011
	Павлиш	1954	2237	2195	98,1	672
	Потпорањ	353	311	272	87,5	95
	Ритишево	576	509	549	107,9	163
	Сочица	188	170	133	78,2	39
Укупно		45180	45815	44605	97,4	15373

Посматрајући период од 1991. године, када је у обухвату Просторног плана живело 45.180, и период након Пописа становништва 2011. године са 44.605 становника, приметно је укупно смањење броја становника за 575. Карактеристично за ово подручје је да је у периоду од 1991. до 2002. године присутан пораст броја становника са 45.180 на 45.815 становника, да би наредни пописни период карактерисао негативан тренд у кретању становништва. У периоду од 2002. до 2011. године, укупан број становника се смањио за 1.210 становника.

3.1.5. Мрежа и функције насеља

У обухвату Просторног плана се налази 14 насеља која припадају територији Града Вршац. Вршац представља центар функционалног урбаног подручја регионалног значаја, коме припадају и општина Бела Црква и општина Пландиште. Вршац је једино насеље градског типа у ком су концентрисане све централне функције, као и скоро сви индустријски капацитети и други садржаји. Преосталих 13 насеља се према класификацији убрајају у остала насељена места и имају функцију локалних заједница са развијеним централним функцијама.

3.1.6. Јавне службе

У насељеним местима заступљене су све неопходне јавне службе од месних канцеларија, предшколских и школских установа (основних школа са четири и осам разреда), објеката здравствене заштите, домова културе, библиотека и пошта, до ветеринарских станица и спортско-рекреативних садржаја. Постојеће службе је неопходно унапредити, а у зависности од потреба локалне заједнице планирати увођење недостајућих садржаја.

Посматрајући насељена места и узимајући у обзир њихову величину и карактер, покривеност и заступљеност јавних служби у највећој мери задовољава потребе становништва у подручју обухвата Просторног плана.

3.1.7. Привреда

Вршац има повољну структуру привреде са развијеном индустријом, али и израженом концентрацијом индустријских капацитета. Привреда Вршца је увек била диверзификована са доминантним сектором прерађивачке индустрије. Носиоци развоја индустрије су велике производне фирме: „Хемофарм“, Концерн „Swislion-Таково“ и „Вршачки виногради“. Привреду Вршца чине још и предузећа која се баве производњом освежавајућих пића, пива, затим производњом какаоа и чоколаде, производњом млинских производа и др.

У области терцијарних делатности најразвијенија је трговина, док су друге делатности у стагнацији или су недовољно развијене.

Туризам: Простор обухваћен Просторним планом се налази у оквиру издвојене туристичке дестинације – Доње Подунавље са мањим учешћем целогодишње понуде. Од туристичких производа и активности развијени су наутички и други видови водног туризма, рурални туризам, туризам специјалних интереса (спортско-рекреативне активности, ловни, риболовни итд.). Од значајних туристичких праваца издваја се: пловни *touring* туристички правац-Главни канал ДТД. Кроз територију Града Вршац пролази транзитни туристички правац међународног ранга и то: друмски (Е-70) са граничним прелазом Ватин.

Простор заштићеног подручја ПИО „Вршачке планине“ има едукативну, културно-историјску, рекреативну и амбијенталну вредност и представља потенцијал за развој туризма, чему доприноси и положај, односно близина великих градова: Београда, Панчева, Вршца, Беле Цркве, Ковачице, Зрењанина итд., као и развијена путна инфраструктура.

Туристички потенцијал заштићеног подручја није у довољној мери искоришћен. У туристичку понуду треба укључити заштићено подручје са следећим туристичким производима: едукативни туризам, излетнички туризам, етно-еко и рекреативни туризам, као и туризам посебних интереса. Многобројна археолошка налазишта која се налазе на територији заштићеног подручја, такође представљају значајан туристички потенцијал.

Вредности на подручју које је обухваћено Просторним планом у погледу туристичке валоризације се могу оценити као велике на плану садржајности простора, вредности природне и културне баштине и делом приступачности дестинације. Туристичко-географски положај подручја, је релативно повољан у односу простор АПВ, због свог периферног положаја. Положај заштићеног подручја ПИО „Вршачке планине“ у односу на Београд као главно емитивно подручје је изузетно повољан, јер припада дисперзивној зони Београда.

Шумарство и лов: Приоритетна функција шума ЈП „Војводинашуме“ на простору ГЈ „Вршачки брег“ је глобална намена 10 - шуме и шумска станишта за производњу техничког дрвета. Осим ове наменске целине, на простору ове газдинске јединице су заступљене и следеће наменске целине:

- Наменска целина 17, семенска састојина;
- Наменска целина 68, Спомен парк;
- Наменске целине 81, 82, и 83 ПИО „Вршачке планине“, режим I степена заштите, режим II степена заштите и режим III степена заштите.

Према подацима ЈП „Војводинашуме“, наменска целина 10 у укупној површини заузима 21,4% са запреминским прирастом од $101,5 \text{ m}^3/\text{m}^2$. На осталом делу површина се газдује у складу са наменским целинама и режимима заштите који су дефинисани Одлуком о заштити ПИО „Вршачке планине“.

У оквиру ГЈ „Шуме манастир Месић“, осим наменске целине 10 – производња техничку производњу дрвета, заступљене су и наменска целина 26 – заштита земљишта од ерозије и наменска целина 82 ПИО „Вршачке планине“, режим II степена заштите. Наменска целина 10 заузима 2,1% укупне површине ове ГЈ.

На простору обе газдинске јединице, однос високих шума као најквалитетнијих шума према изданачким шумама и шикарама врло неповољан. Стога се морају предузети одговарајући радови у шумарству како би се овај негативни однос анулирао а квалитет шума побољшао у корист шума са високим узгојним обликом.

За развој лова као привредне гране на простору ловишта „Вршачке планине“ постоје добри предуслови, посебно услови станишта, који погодују развоју дивљачи. Ограничење у развоју лова као туристичког производа су мала улагања у ову привредну грану.

Пољопривреда и риболов: На простору обухвата Просторног плана, рељеф је определио пољопривредну производњу. Условно посматрано, подручје Вршачких планина може се сагледати као две различите производне целине.

Западно и југоисточно од града Вршца, пружа се пространа банатска равница под ораничним површинама на којима је неприкосновена ратарска производња, прошарана мањим површинама пашњака, ливада и шума. Сетвена структура се мења на годишњем нивоу, поштујући потребе плодореда, али у суштини биланси су константи тако да су сваке године најзаступљеније житарице, потом индустријско и крмно биље, док су поврће и стални засади знатно мање заступљени.

Другу природну целину представља простор источно од Вршца, који се простира до границе са Румунијом и представљају га Вршачке планине, које се протежу упоредничким правцем исток-запад и њихове северне и јужне падине. Овакав рељеф, са знатно већим надморским висинама природно намеће и потпуно другачију структуру пољопривредне производње. И поред тога што су и овде присутне значајне површине под ратарским културама, то не представља главно обележје ове целине, већ су то засади под вишегодишњим културама. Значајно су заступљене различите воћарске културе, али свакако најимпресивнија карактеристика северних и јужних обронака Вршачких планина су виногради. Виноградарство је од вајкада најважнија делатност на овом простору, уз периодичне осцилације, тако је већ стотинама година уназад. Данас, падине Вршачких планина представљају можда и највећу целину под виноградима у Европи. Виногради су плантажног карактера, са врло великим појединачним парцелама, док су мале парцелице веома ретке и чине незнатан удео у укупним површинама под овом културом.

Подручје обухвата Просторног плана не обилује риболовним водама и поред тога што је развијена каналска мрежа, има више потока који се сливају низ Вршачке планине, а од значајнијих водотока дуж источне границе обухвата протиче река Караш. Овакви природни и људском делатношћу створени услови не пружају могућност комерцијалног, него само спортског риболова. У западном делу обухвата Просторног плана, у непосредној близини села Влајковац и Павлиш постоји рибњак за узгој шаранских врста.

3.1.8. Инфраструктура

3.1.8.1. Саобраћајна инфраструктура

У обухвату Просторног плана постоје следећи видови саобраћаја: путни – друмски, железнички, водни и ваздушни. Путни - друмски саобраћај је основни вид саобраћаја у обухвату Просторног плана и својим капацитетима задовољава већину захтева за путничким и робним превозом, док се железнички и водни саобраћај користе само повремено, при превозу путника и масовних роба у транзиту.

Путни - друмски саобраћај: Путни - друмски саобраћај омогућује доступност и комуникацију предметног простора са окружењем и субрегионима. Основни саобраћајни капацитети предметног простора у домену путног - друмског саобраћаја су:

- Државни пут I6 реда бр.10/М-1.9, Београд – Панчево - Вршац - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Ватин);
- Државни пут I6 реда бр.18/М-7.1, Зрењанин-Сечањ-Пландиште-Вршац-Стража-Бела Црква - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Калуђерово).

Основни путни правци који омогућавају даљинска и транзитна кретања као и везе са центрима међународног (Нови Сад) и националног ранга (Суботица) су ДП бр.10 и ДП бр.18 ДП I реда осим што су основни апсорбери свих саобраћајних збивања у обухвату (мрежа ДП II реда није у обухвату), такође су и саобраћајни капацитети који омогућавају субрегионално и регионално повезивање. Ови путеви у исто време омогућују изворно-циљна кретања и омогућују квалитетно међунасељско повезивања у обухвату Просторног плана.

Систем путева у обухвату Града Вршац су различитог степена изграђености и омогућују доступност овом простору из свих праваца, са везама на државну путну мрежу високог ранга (ДП I и II реда).

На простору катастарских општина у обухвату Просторног плана, налазе се и некатегорисани путеви (приступни и атарски путеви), који су радијалног облика и повезују насеља и садржаје ван грађевинског подручја.

Железнички саобраћај: Железнички саобраћај је својевремено одиграо врло важну улогу у развоју туризма, пре свега за туристичка кретања широких слојева становништва, као и путовања на другим релацијама. Међутим, са експанзијом друмског саобраћаја, железнички саобраћај, због својих одређених недостатака (фиксирани линије кретања, потребе преседања при промени правца кретања и друго), изгубио је позиције које је некад имао.

У ранијем периоду (седамдесетих и почетак осамдесетих година прошлог века), знатан број пруга регионалног и локалног значаја је укинут. Од пруга које су регионалног и локалног значаја, које тренутно функционишу, треба издвојити правце:

- магистралне пруге бр.6, Е 66: Београд Центар - Панчево главна станица - Вршац - државна граница - (Stamora Moravita),
- локалне пруге бр. 17, Зрењанин фабрика - Вршац - Бела Црква.

Железнички саобраћај има мали удео у туристичким кретањима на подручју обухваћеном Просторним планом. Уз бољу организацију и модернизацију капацитета (пруге, постројења и превозна средства), због веће удобности у односу на аутобуски превоз, могао би имати значајно учешће у туристичким кретањима првенствено код путовања већег броја путника.

Водни саобраћај: На простору обухваћеном Просторним планом водни саобраћај је заступљен преко пловног канала ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка - Нови Бечеј, са релативно солидним просторно и инфраструктурно прихватно - манипулативним и превозним капацитетима (пристаниште на каналу ОКМ код Влајковца).

Немоторни саобраћај: Немоторни саобраћај је заступљен преко бициклистичких коридора међународног, регионалног и локалног ранга. Међународна бициклистичка стаза - цикло коридор 13¹, рута „Гвоздене завесе“, позиционирана је на правцу Бела Црква - Вршац - Ватин, правац југ - североисток. Регионални цикло коридор је дефинисан уз канал ОКМ ХС ДТД, Банатска Паланка - Нови Бечеј, док су локални цикло коридори углавном утврђени уз путну мрежу општинског и нижег нивоа (атарски и остали некатегорисани путеви).

1 (Kirkenes - Sodankylä - Lappeenranta - Sankt Petersburg - Tallinn - Riga - Klapèda - Kaliningrad - Gdansk - Szczecin - Lübeck - Cheb - Znojmo - Eisenstadt - Bratislava - Sopron - Nagykanizsa - Mohács - Szeged - Kikinda - Drobeta-Turnu Severin - Kjustendil - Blagoevgrad - Strumica - Edirne - Rezovo)

Ваздушни даљински саобраћај: За потребе овог подручја ваздушни даљински саобраћај се одвија преко аеродрома „Никола Тесла“ (за путнички и карго саобраћај), док се за спортско-туристичке намене користи аеродром Вршац. Оба терминала у потпуности задовољавају садашње обиме транспортних захтева. На подручју обухвата Просторног плана налази се аеродром Вршац у оквиру ког се налази и пилотска академија која је и оператер аеродрома.

На основу саобраћајних анализа може се закључити да саобраћајна инфраструктура (путно-друмски, железнички и водни саобраћај) у оквиру овог простора даје добре основе за надоградњу, реконструкцију, чиме би се омогућио брз и лак приступ овом подручју из више праваца, на нивоу високог комфора и саобраћајне услуге, као и брзе и лаке комуникације у оквиру овог простора.

3.1.8.2. Водна и комунална инфраструктура

Водни објекти, у смислу Закона о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12 и 101/16) и Закона о водама („Службени гласник РС“, бр. 46/91, 53/93, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 54/96, 101/05-др. закон, престао да важи осим одредаба чл. 81. до 96.), јесу грађевински и други објекти, који заједно са уређајима који им припадају чине техничку, односно технолошку целину, а служе за обављање водне делатности.

Водни објекти за заштиту од штетног дејства унутрашњих вода - одводњавање

У низијском делу **Града Вршац** доминантни хидролошки објекти су канали. Ка њима се подземно и површински сливају воде са Вршачких планина и ширег простора. Те депресије, међутим, немају природног отицања па су воде у њима стварале многе баре и језера.

Насељавање југоисточног Баната у XVIII веку захтевало је мелиорисање ритова ради добијања нових обрадивих површина. Због тога је међу првим каналима тада копаним на територији АПВ био Терезијин канал, од села Барице до Тамиша код Ботоша. Упоредо са тим континуирано је ширена мрежа споредних дренажних канала. Тако је створена густа мрежа канала која дренира читаву површину дна Алибунарске депресије, Вршачког рова (Мали рит) и делове језерско-лесне терасе.

Прокопавањем главне трасе Канала Дунав-Тиса-Дунав, 1972. године решени су неки проблеми. То је, пре свега, што брже одвођење површинских и подземних вода. Траса Канала северно од територије **Града Вршац** поклапа се са трасом старог Терезијиног канала. У Алибунарској депресији Канал Дунав-Тиса-Дунав прихвата воде канала Моравица, Шулковог и Вршац-Велико Средиште. Јужно од Влајковца траса Канала пресеца више терене, да би пресекла релативно високо развође према долини Караша. Ово је најдубље усечен део на читавој траси између Бездана и Старе Паланке. На том сектору прихвата воде неколико потока: са десне стране Велике стране, Загајичког и Партанског потока, а са леве стране Боруге, Гузајне и Стражанског потока.

Сагледавајући водопривредну проблематику, може се констатовати да су већи водотоци изузев Караша, Гузајне и Кевериша регулисани, а да је на 80% површина изведена потребна каналска мрежа за одводњавање.

Ради евакуације вода у реципијенте, на територији која је обухваћена Просторним паном изграђене су три црпне станице укупног капацитета 9,26 m³/s, као и седам гравитационих уливних грађевина у реципијент. У склопу црпних станица или одвојено, изграђено је 15 устава разних типова и димензија.

Ради регулисања водно-ваздушног режима земљишта, на око 400 ha изведена је хоризонтална цевна дренажа.

У склопу изграђених система за одводњавање инсталисани су и уређаји за наводњавање.

Водни објекти за заштиту од поплава, ерозије и бујица

Ради заштите насеља и пољопривредних површина на територији Града Вршац изграђени су насипи на Вршачком каналу, и то на левој обали од km 0+000 до km 20+950, док су на десној обали изграђени насипи од km 0+000 до km 11+200 и km 18+100 до km 20+300.

На каналу Месић изграђени су насипи, и то на обе обале на стационажи од km 0+000 до km 1+000.

Поред одбрамбених насипа у систему одбране од спољних вода, односно великих вода Марковачког потока и потока Месић, изграђене су земљане бране са акумулацијама Велико Средиште и Месић. Обе бране су изведене 1982. године и спадају у категорију малих проточних земљаних брана (са темељним испустом), а основне карактеристике су дате у наредној табели:

Табела 8. Акумулације на територији Града Вршац

Назив бране	Запремина 0,1%* [m ³]	Запремина 1,0%** [m ³]	Сливна површина [m ²]	Дужина бране [m]	Висина бране [m]	Ширина Круне [m]	Кубатура Бране [m ³]	Нагиб узводне косине	Нагиб низвод. косине
Месић	1.515.000	1.250.000	33,20	420,00	6,68	4,00	40.252	1:2,5	1:2,0
Велико Средиште	1.012.035	447.126	68,00	400,00	6,30	5,00	20.650	1:2,0	1:2,0

* Укупна запремина акумулације при таласу 0,1% воде

**Укупна запремина акумулације при таласу 1,0% воде

Водни објекти за коришћење вода

На територији Града Вршац, снабдевање становништва водом за пиће врши се захватањем подземних вода. Захватају се подземне воде из водоносних средина основног комплекса. Локално су захваћене подземне воде из водоносних средина плиоцена. Укупна просечна експлоатација подземних вода на територији Града Вршац процењена је на око Q=169 l/s. Водозахватни објекти су искључиво вертикални бушени бунари.

Већина становника сеоских насеља на Вршачким планинама и у њиховом подножју, а то су Марковац, Велико Средиште и Мало Средиште са северне, и Месић, Сочица и Јабланка са јужне стране, за водоснабдевање користе јавне бунаре (артешке бунаре), каптиране изворе, али добрим делом и воду фреатске издани из копаних бунара којих има много више. Већина копаних бунара је у нехигијенском стању. Вода у тим бунарима није добра. Тврда је и често бактериолошки загађена, нарочито у време када издан има максимум. Тада у неке од ових бунара доспевају воде бујица, па и воде загађене фекалијама.

Градско насеље Вршац организовано снабдевање водом за пиће становништва и индустрије обавља експлоатацијом подземних вода са изворишта „Павлиш“. Извориште „Павлиш“ налази се између Вршачког канала и насеља Павлиш на око 2 km од Вршца. Кота терена изворишта је око 80 m н.в. Данас је на изворишту у раду 17 бунара. Захваћене су подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода са изворишта „Павлиш“ процењена је на око Q=150 l/s. Квалитет подземних вода задовољава нормативе за воду за пиће. Квалитет захваћених подземних вода редовно се осматра. Карактеристично за Вршац је да су сви индустријски и привредни субјекти прикључени на водоводну мрежу.

На територији Града Вршац Вршац налази се извориште „Стража“, из којег се снабдевају сва насеља општине Бела Црква. До сада је избушено седам цевастих бунара дубине од 77 m до 110 m, који каптирају субартерску издан са различитих дубина од око 46 m до око 85 m, чија је укупна издашност око 90 l/s, а у појединим бунарима вода се захвата и из три водоносна слоја.

Систем за водоснабдевање се састоји из следечих сегмената: система за захватање, система за потискивање, објекта за кондиционирање и система за дистрибуцију воде. Што се квалитета пијаће воде тиче, град Вршац се снабдева квалитетном водом за пиће са изворишта „Павлиш“, док је квалитет воде у осталим насељима различит од насеља до насеља.

Водни објекти за сакупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода и заштиту вода

Канализација отпадних вода, осим у Вршцу, није изграђена ни у једном од насеља **Града Вршац**, а у насељу Вршац је изведено и постројење за пречишћавање отпадних вода капацитета 70.000 ES (пројектовани капацитет је 210.000 ES). Пречишћавање отпадних вода врши се на бази биолошког аеробног пречишћавања.

Евакуација отпадних вода у осталим насељима **Града Вршац** се и даље врши преко непрописно изведених септичких јама, чиме се непосредно угрожава животна средина и здравље људи.

Одвођење атмосферских вода у насељима решено је отвореним каналима положеним уз уличне саобраћајнице са уливом у најближе реципијенте, водотоке, депресије на периферији насеља или непосредно у мелиоративне канале. Канали углавном не врше своју функцију због неодржавања, па су неретко засути и тада постају „упојни канали“.

3.1.8.3. Енергетска инфраструктура

Електроенергетска инфраструктура: Снабдевање електричном енергијом потрошача на простору обухваћеном планом обезбеђено је из трафостаница ТС „Вршац 1“ трансформација 110/35/20 kV и ТС „Вршац 2“ 110/20 kV, са уграђеним трафоима снаге 2x20MVA и 31MVA. Трансформатор 110/35 kV обезбеђује напајање трафостаница 35/10 „Вршац-Виногради“, са уграђеним трафоима 4+2,5MVA, 35/20 „Вршац-Мини“ са уграђеним трафоом од 8MVA, 35/10 „Вршачки ритови“ са уграђеним трафоима 4+2,5MVA и 35/10 „Уљма“ са уграђеним трафоима 2,5 +2,5MVA.

На подручју Града Вршац изграђени су 110 kV далеководи бр. 1001 Дебељача - Вршац 2, 1002 Бела Црква-Вршац 2 и 151/3 Алибунар-Вршац 1. Ови далеководи чине и део основне преносне електроенергетске мреже за територију АПВ.

Термоенергетска инфраструктура: На простору обухвата Просторног плана изграђена је транспортна (притиска већег од 16 bar) и дистрибутивна (притиска до 16 bar) гасоводна мрежа. Снабдевање гасом потрошача на простору обухваћеном планом обезбеђено је преко транспортног гасовода МГ-01.

На подручју обухвата Просторног плана гасификована су следећа насеља: град Вршац, Влајковац, Вршачки Ритови, Избиште, Павлиш и Ритишево, а изграђен је дистрибутивни гасовод до насеља Месић.

Гасоводна мрежа на територији Града Вршац није на задовољавајућем нивоу. Већина насеља на територији Града Вршац није гасификована, а степен гасификације гасификованих насеља осим града Вршца није на задовољавајућем нивоу. Постојећа гасоводна мрежа делом се мора реконструисати ради безбедне дистрибуције гаса, као и због прикључења потенцијално нових потршача.

Минералне сировина: На простору обухвата Просторног плана, налазе се лежишта подземне воде и истражни простор НИС а.д. Нови Сад, као и напуштени коп песка Месић.

Обновљиви извори енергије: На подручју обухвата Просторног плана нема изграђених објеката који користе обновљиве изворе енергије за производњу електричне (топлотне) енергије.

3.1.8.4. Електронска комуникациона инфраструктура

Телекомуникациона инфраструктура, на подручју Града Вршац, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима већим делом, и по квалитету, и по капацитету није на задовољавајућем нивоу. Секундарна мрежа није на задовољавајућем нивоу, велики део је изграђен надземно и недовољног капацитета.

У мањим насељима, још увек није извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа већим делом су остварени оптичким кабловима и то: АТЦ Алибунар-АТЦ Вршац, АТЦ Вршац-АТЦ Бела Црква (преко АТЦ Стража АТЦ Јасеново), АТЦ Вршац-Румунска граница и привод за АТЦ Ватин, АТЦ Вршац-АТЦ Павлиш и привод за Хемофарм.

Месна ТТ мрежа у већини насеља такође није осавремењена, секундарна мрежа је углавном још увек ваздушна.

Преко простора Града Вршац прелазе радио-релејни коридори телекомуникационог система веза „Телекома“: Панчево - Вршачки брег 1, Вршачки брег 1 – Вршац, Алибунар - Вршачки брег 2, Вршачки брег 2 – Вршац и мобилних телекомуникација „Теленора“: Вршац – Пландиште, Банатски Карловац – Вршац, Вршац 2 – Вршац, Ватин – Пландиште, - Стража - Бела Црква и Уља – Вршац 2.

Преко предајника на Вршачком брегу, на територији Града Вршац омогућено је покривање радио и ТВ програмима.

На подручју Града Вршац постоје следеће јединице поштанске мреже Вршац 1, Вршац 2, Вршац 3, Вршац 4, вршац 5, Вршац 6-уговорна, Уља, Влајковац-уговорна, Павлиш, Велико Средиште, Гудурица, Куштиљ-уговорна, Војводинци-уговорна, Избиште, Загајица и Стража.

3.1.9. Стање животне средине

Квалитет животне средине подручја које се налази у обухвату Просторног плана под утицајем је антропогених активности и природних услова свеукупно.

У контексту загађења ваздуха, као природног ресурса, на територији насеља Вршац, евидентирано је присуство већег броја индустријских комплекса, који су потенцијални извор аерозагађења. Од присутних индустријских грана истичу се прехранбена индустрија и производња пића, хемијска и друге.

На територији насеља Вршац успостављен је мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха на неколико мерних места, са избором следећих параметара: концентрације чађи, NO_2 , SO_2 и укупних таложних материја у $\text{mg}/\text{m}^2/\text{дан}$.

Контрола **квалитета ваздуха** се вишегодишње врши у граду Вршцу, у виду систематских мерења загађености ваздуха на два мерна места („Царински терминал“ и „Општина“), односно мерења 24-часовних концентрација чађи, сумпордиоксида, азотдиоксида на два мерна места и суспендованих честица (PM_{10}) на једном мерном месту са накнадном анализом суспендованих честица PM_{10} на садржај тешких и токсичних метала Pb, Cd, Ni, As и садржај бензо(а)пирена.

Мерно место „Царински терминал“ репрезентује зону предграђа, релативно слабе густине насељености, без интензивног саобраћаја и без већих индустријских постројења, те представља „*suburban background*“ тип станица.

Мерно место „Општина“ репрезентује средишњу градску зону, пословну и резиденцијалну, веће густине насељености и са интензивним саобраћајем, те представља „*traffic*“ тип станица.

Мерења су показала да је у Вршцу ваздух оптерећен повећаним концентрацијама суспендованих честица PM_{10} и чађи. Честице у ваздуху доспевају из разних извора (из ложишта, саобраћаја, индустрије, са депонија), а могу бити донете са удаљенијих простора. Њихово присуство у ваздуху зависи од метеоролошких прилика - ветар и падавине утичу на смањење присуства честица у ваздуху. Честице, укључујући и чађ, делују неповољно на здравље људи, а нарочито на здравље осетљивих популационих група (децу, старе и хронично болесне људе).

На територији Вршца такође се врши дугогодишњи **мониторинг буке**. Према Извештају о систематском испитивању буке у Вршцу, током пролећне сезоне 2018. године, вршена су мерења на 15 мерних места, у различитим урбанистичким зонама града (према опредељењу одговорних лица Градске управе Вршац), која чине мрежу мерних места за мониторинг буке. Мерна места су утврђена у оквиру мреже мерних места, која је обухватала четири мерна места у зони градског центра, четири мерна места у зони становања, пет мерних места у зони дуж магистралних и градских саобраћајница, једно мерно место у зони одмора и рекреације и једно мерно место у болничкој зони.

На основу просечне вредности целодневног индикатора буке L_{den} од 58dB(A) у пролећној сезони, која се уврсти у образац за рачунање узнемиравања становништва буком током дана, израчунато је да у Вршцу проценат становништва угроженог буком од друмског саобраћаја током дана у пролећном периоду износи $\%A = 11,68\%$ (4278 становника), а проценат веома угроженог становништва $\%XA = 7,97\%$ (2919 становника).

Укључивањем просечне вредности измерених индикатора буке за ноћ у пролећном периоду од 49 dB(A) у образац за рачунање узнемиравања становништва тј. ометања сна буком током ноћи израчунато је да је у Вршцу проценат угроженог становништва $\%A = 12,24\%$, (4483 становника), а високо угроженог $\%XA = 5,02\%$ (1838 становника).

Доминатни извор буке је саобраћај, осим на мерном Светосавски трг 6Б где је доминатни извор буке осим саобраћаја и рад угоститељских објеката.

Квалитет земљишта је деградиран због неконтролисане примене хемијских средстава заштите и неодговарајућих агромера, плављења, забаривања и заслањивања услед утицаја еолске и бујичне ерозије.

За управљање отпадом на планском подручју користи се постојећа комунална површина на територији града Вршац - центар за интегрално управљање отпадом. Према подацима из планске документације за подручје града Вршца, У већем броју насеља су формиране дивље депоније, које представљају деградационе пунктове околине.

3.1.10. Елементарне непогоде и акцидентне ситуације

Елементарне непогоде: Деловање, проглашавање и управљање ванредним ситуацијама установљени су Законом о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 111/09, 92/11 и 93/12). Одредбе овог Закона односе се, поред осталог, и на успостављање адекватних одговора на ванредне ситуације које су узроковане елементарним непогодама, техничко-технолошким несрећама–удесима и катастрофама.

Подручје обухваћено Просторним планом може бити угрожено од: земљотреса, поплава, метеоролошких појава: атмосферско пражњење и атмосферске падавине (киша, град, снежни наноси), олујни ветрови, пожара, техничко-технолошких несрећа/акцидената, ратних разарања.

На подручју је утврђен земљотрес јачине VII-VIII степени сеизмичког интензитета према ЕМС-98, за повратни период од 475 година. У односу на структуру и тип објекта, дефинисане су класе повредивости, односно очекиване деформације. За VII степен сматра се да ће се у смислу интензитета и очекиваних последица манифестовати „силан земљотрес“, а за VIII степен „штетан земљотрес“.

Посматрано подручје испресецано је густом мрежом природних и вештачких водотокова. У сливовима потока Вршачких планина процес флувијалне ерозије и денудације слабије је развијен, док су нешто изразитији ерозивни процеси присутни су на северној страни планине. У низијском делу Града Вршац доминантни хидролошки објекти су канали. Ка њима се подземно и површински сливају воде са Вршачких планина и ширег простора.

Топографски положај насеља, условио је да је Вршац перманентно суочен са вишком атмосферских вода које се и при најмањим падавинама сливају са падина вршачког брега и улицама слободно разливају до природних реципијената – потока Месић, Јовановог потока, Малоритског канала, канала Црни Јован, потока Кевериш и Вршачког канала и тако плаве непосредну зону града.

Појава града је чешћа и интензивнија у летњем периоду, а штете се највише одражавају на пољопривредним културама које су у том периоду и најосетљивије.

Угроженост од снежних наноса и поледице је веома изражена у јужном Банату, тако да се ово подручје сматра најугроженијим у АПВ, иако су последњих година, због климатских промена, зиме много блаже и без много снега.

Посматрано подручје налази у изразито ветровитом делу АПВ. Преовлађујући ветрови на овом простору дувају из југоисточног (кошава), а нешто ређе из северозападног правца, те постоји ризик од јављања штете проузрокован олујним ветровима.

Могућност настанка пожара је већа у насељеним местима која имају развијенију привреду, већу густину насељености, производне објекте и складишта робе и материјала са веома високим пожарним оптерећењем и сл. Могућа појава пожара је и на пољопривредном земљишту, због држања запаљивих пољопривредних усева у летњим месецима.

Техничко технолошке несреће – удеси: У Вршцу су идентификована постројења из области хемијске и минералне индустрије, која подлежу обавезама Севесо II директиве, тј. која подлежу издавању интегрисане дозволе, а чије активности могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину и материјална добра.

3.2. НАЧИН КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

За потребе анализе начина коришћења простора за подручје Просторног плана коришћени су претежно подаци из важећег просторног плана општине/Града. Важећим планским документом дефинисана је планска намена земљишта (пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште). Поједина планска решења нису реализована у целости, а од неких се одустало због нових законских ограничења или ограничења у простору. Подаци из планског документа нису усаглашени са подацима Републичког геодетског завода. Евидентиран је и проблем неформалне градње и неадекватног ширења урбаног подручја, који је посебно изражен на периферијама насеља, у викенд зонама и уз поједине саобраћајне токове.

Прикупљени подаци из просторнопланске документације не приказују стварно стање начина коришћења простора на планском подручју. Проблематика начина коришћења простора се огледа у следећем: наведеним планом дата су планска решења, која нису у потпуности реализована, а подаци о границама грађевинског подручја насеља нису усаглашени са подацима из катастра непокретности надлежног ограна (Републичког геодетског завода).

Планирање и уређење простора за потребе одбране, у зависности од процене степена угрожености, подразумева предузимање одговарајућих просторних и урбанистичких мера у поступцима планирања, уређења и изградње, на усаглашавању просторног развоја у циљу обезбеђења услова за потребе деловања и извршење одбране.

Посебни услови за коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље (заштита људи и материјалних добара) према условима Министарства одбране, биће детаљно обрађени кроз Нацрт плана.

Шумско земљиште

Површине под шумама и шумским земљиштем у обухвату Просторног плана се највећим делом налазе на простору ПИО „Вршачке планине“.

Шумско земљиште на простору ПИО „Вршачке планине“ према подацима ЈП „Војводинашуме“ и подацима из Основе за газдовање шумама за ГЈ „Шуме манастир Месић“ за период од 2015. – 2025. године је у највећој мери обрасло шумом и шумским културама. С обзиром да се ради о заштићеном подручју, на највећем делу површина се спроводе мере заштите према важећим актима о заштити, а на мањем делу површина се одвија привредна функција шума.

На шумском земљишту се налазе објекти у функцији шумске привреде, шумски путеви, ловно производни и ловно технички објекти.

Пољопривредно земљиште

Пољопривредно земљиште у обухвату Просторног плана које се налази на простору алувијалне равни, лесне терасе и заравни (равничарски делови обухвата), у највећем обиму се користе за ратарске културе, али и за повртарство.

Виши делови Вршачких планина имају значајнији удео у воћарској и виноградарској производњи, али је и овде ратарство преовлађујућа делатност. Значај воћарства и виноградарства, вишеструко превазилази површине које су под тим културама. Нарочито се истичу северне и западне падине Вршачких планина захваљујући погодним микроклиматским условима.

Водно земљиште

Водно земљиште јесте земљиште на коме стално или повремено има воде због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем. Водном земљишту се мора посветити посебна пажња интегралним решавањем проблема коришћења и заштите вода, уређења водних режима и одбране од поплава, јер је ово земљиште елеменат простора од изузетне важности.

Грађевинско земљиште

У подручју обухвата Просторног плана, грађевинско земљиште је дефинисано:

- у грађевинским подручјима насеља,
- на површинама за стално и повремено становање (зоне кућа за одмор и рекреацију и сл.),
- на површинама за производњу и остале пословне делатности,
- на површинама за комуналне и инфраструктурне објекте (аеродром и депонија комуналног отпада).

3.3. ОСНОВНА ОГРАНИЧЕЊА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Основна ограничења у коришћењу простора односе се на усклађивање активности на пољопривредном, шумском, водном и грађевинском земљишту са прописима чији циљ је очување природних вредности, предеоног диверзитета, као и мерама којима се уређује заштита природних добара (очување биодиверзитета и геодиверзитета) и животне средине.

У односу на природна добра, основна ограничења у коришћењу простора су дата кроз мере заштите природе, прописане за: заштићена подручја, подручја планирана за заштиту, станишта заштићених и строго заштићених врста и еколошке коридоре (као и за заштитне зоне станишта и коридора).

Остала ограничења у коришћењу простора (зоне контролисане, ограничене или зоне забране градње) односе се на:

- заштитни појас линијске инфраструктуре (заштитни појас: јавних путева, заштитни пружни појас, зоне заштите: одбрамбених насипа, надземних високонапонских водова, електронских комуникационих система, термоенергетске инфраструктуре),
- инфраструктурне објекте, комплексе и површине (зона заштите водотока, изворишта водоснабдевања и др.),
- комплекса посебне намене (зоне контролисане, ограничене и забрањене градње око објекта специјалне намене – војних објеката),

- дефинисање повредивих зона око објеката са повећаним ризиком од хемијског удеса, у складу са важећим прописима, у којој се могу испољити ефекти удеса, а прописани су и одређени услови у контексту заштите животне средине,
- напуштене површинске копове, као и оне који су још активни, где треба извршити, односно предвидети рекултивацију простора и по завршетку експлоатације привести простор планираној намени, а до привођења намени обезбедити мере заштите уз ограничен приступ.

4. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ПЛАНА

Општи циљ израде Просторног плана је да се кроз свеобухватну оцену вредности карактера предела подручја Вршачких планина и околине формулишу планска решења заштите, уређења и развоја, која ће представљати основу одрживог управљања простором. **Управљање ће подразумевати очување изворних одлика, идентитета и диверзитета предела кроз препознавање вредности карактера типова предела, јачање њихове структуре и ублажавање утицаја који нарушавају њихову стабилности.**

Компаративном анализом елемената који учествују у формирању карактера предела ће се коначно утврдити граница обухвата Просторног плана и подручје посебне намене. Планом ће се обезбедити основне смернице предеоне политике у смислу дефинисања стратегије и смерница које ће омогућити предузимање мера у циљу заштите оних елемената који су важни са аспекта очувања вредности карактера предела, односно оних карактеристика које чине локални идентитет.

Оперативне активности везане за управљање пределом као носиоцем локалног и регионалног идентитета, односиће се на поступке који ће обезбедити редовно одржавање карактера предела са циљем усмеравања и усклађивања промена изазваних друштвеним активностима и процесима у животној средини. Дефинисањем и институционализацијом „Предела Вршачких планина“ циљ је да се интегришу активности на очувању визуелног, структуралног и функционалног интегритета подручја, заштита културних и природних вредности, амбијенталних целина и њиховог одрживог коришћења.

Општи циљеви израде Просторног плана који проистичу из усвојених циљева и опредељења просторног развоја планова вишег реда, усвојених стратегија, студије заштите и специфичности овог подручја у просторно-функционалном смислу су:

- Заштита и одрживо коришћење свих природних вредности кроз заштиту и управљање променама карактера предела, очување заштићених подручја и природних ресурса;
- Заштита, рационално коришћење и унапређење стања пољопривредног, шумског и водног земљишта и популације флоре и фауне;
- Дефинисање начина коришћења грађевинског подручја и других садржаја у простору у складу са условима заштите природе;
- Постизање рационалне организације и уређења простора, усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја;
- Обезбеђење просторних услова за реализацију концепта трајно одрживог (уравнотеженог) развоја подручја, као дела интегралног управљања у оквиру целокупног система заштите животне средине;
- Обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања и нарушавања природе и предеоних вредности.

У области **заштите и презентације природног и културног наслеђа и вредности карактера предела** циљеви су:

- Подстицање локалног развоја дефинисањем стратегије управљања и руковођења природним наслеђем и културним наслеђем, као и адекватним коришћењем расположивих ресурса;
- Унапређење и побољшање општих еколошких услова и стварање екосистемских сервиса;
- Обезбеђење планских услова за одрживи развој подручја (посебно туризма и пољопривреде);
- Успостављање локалног и регионалног идентитета у складу са међународним стандардима заштите.

У области **заштите и коришћења природних ресурса** циљеви су:

- Успостављање планског основа за рационално коришћење пољопривредног земљишта у сврху његове основне намене, уз афирмисање компаративних предности посматраног поднебља (виноградарство, воћарство, повртарство, индустријско биље и сл.) и његово максимално очување од деградације и ерозије;
- Стварање просторних услова за повећање површина под шумама и шумским земљиштем, које ће бити у функцији очувања биодиверзитета и стабилности екосистема. Газдовање шумама треба ускладити са одрживим развојем, еколошким принципима и условима заштите природних добара;
- Унапређење стања ловишта и популације крупне и ситне дивљачи;
- Заштита подземних и површинских вода;
- Рационално коришћење свих вода у складу са законском регулативом, што подразумева експлоатацију само динамичких резерви воде, односно експлоатацију обновљивих количина воде;
- Заштита подземних вода од антропогених утицаја.

За потребе **демографско-социјалног и привредног развоја** подручја циљеви су:

- Афирмација подручја Вршачких планина као јединствене туристичке локације у оквиру шире туристичке дестинације Баната;
- Остваривање концепта одрживог развоја туризма, што подразумева минималан утицај на животну средину и локалну културу, приходе од туризма, нова радна места и заштиту локалних екосистема;
- Подизање квалитета и повећање обима и разноврсности туристичке понуде у односу на потенцијале са једне и циљна тржишта са друге стране;
- Постављање туристичке саобраћајне и информативне сигнализације и побољшање информисаности туриста, унапређење бициклистичке инфраструктуре, повећање туристичке конкурентности сеоских газдинстава и руралних туристичких услуга.

5. ПЛАНИРАНА ПРЕТЕЖНА НАМЕНА ПОВРШИНА У ОБУХВАТУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

За подручје обухваћено Просторним планом, а за потребе израде Материјала за рани јавни увид, преузети су:

- графички подаци из донетих планских докумената² Града Вршца, и то:
 - основна намена површина: пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште, уз уједначавање њиховог приказа,
 - коридори основних инфраструктурних система;

² Планска решења преузета су из планске документације која је у архиви Обрађивача.

- графички подаци од Покрајинског завода за заштиту природе о границама заштићених природних добара и режимима заштите;
- подаци о непокретним културним добрима из одлука, документације и са сајтова.

На основу расположивих и сагледаних података за посматрано подручје **предложена граница обухвата Просторног плана представља зону утицаја на посебну намену**. Овом границом су обухваћене просторне целине које имају непосредан утицај на Вршачке планине, на просторе чије уређење и коришћење треба ускладити са мерама заштите природног и културног наслеђа и у циљу заштите и унапређења елемената који представљају вредне карактеристике предела.

Предложеном границом Просторног плана су обухваћени:

- Предео изузетних одлика „Вршачке планине“ и друга природна добра од значаја за очување биодиверзитета (подручја планирана за заштиту - станишта заштићених и строго заштићених врста и еколошки коридори);
- Насеља у окружењу Вршачких планина са својим атарима и вредним градитељским и археолошким наслеђем који сведочи о насељавању и култивисању овог подручја у прошлости;
- Све категорије земљиште за које је потребно ускладити правила уређења и грађења са мерама заштите природних и културних добара и вредности карактера предела.

У оквиру подручја које обухвата предлог границе обухвата Просторног плана, биће сагледани ресурси подручја у целини и дати оцена стања карактера предела (однос природе и генезе културног предела, повезаност културно-историјских вредности и природног окружења). Такође, биће сагледан развој насеља у односу на природно окружење, историјски контекст и динамику адаптације савременим потребама. народно градитељство, градитељство и обичаји везани за коришћење богатства и одбрану овог подручја, као и препознатљиви обичаји и манифестације, традиционални начин коришћења земљишта и визуелни квалитет простора (видиковци, визуелни коридори, пејзажне карактеристике) и др.

У фази израде Нацрта Просторног плана дефинисаће се посебна намена и биће преиспитан предлог границе обухвата Просторног плана, која ће се формулисана као зона утицаја на посебну намену. Посебна намена простора ће дефинисати целине и зоне, на основу анализе (оцене вредности карактера предела) свих прикупљених податка, услова, мишљења, примедби и сугестија, који ће бити прикупљени у фази израде Нацрта Просторног плана. За посебну намену, Просторним планом ће бити дефинисане мере заштите и развоја, услови и правила за уређење и грађење, као и мере за даљу разраду Просторног плана.

6. ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ ПЛАНИРАЊА У ПОГЛЕДУ УНАПРЕЂЕЊА НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Утврђивање „Предела вршачких планина“ у поступку израде планског документа у значајној мери ће утицати на стварање услова за ефикасније јачање регионалног и локалног идентитета, његову презентацију и коришћење у функцији одрживог туризма, рекреације, едукације и развоја локалне економије.

Планским решењима ће се успоставити режими заштите постојећих структура културног и природног наслеђа пре свега у погледу задржавања и очувања њихове међусобне повезаности.

Просторни план ће пружити смернице за уређење и одрживо коришћење простора у односу на функционалност, амбијенталну вредност и традиционалан начин коришћења. Наслеђене геоморфолошке и хидрографске карактеристике, које су важни елементи композиције предела, имаће посебан значај у оквиру дефинисања планских решења.

Услед специфичних просторних услова који формирају карактер предела сагледаног подручја посебно геоморфолошких карактеристика у којима доминирају елементи условљени аграрним коришћењем простора и потребе да се истакне културно-историјски значај, Просторним планом ће се допринети већој интеграцији овог подручја у јединствену препознатљиву целину. Стога ће предмет интервенције у простору бити усмерен ка мерама успостављања хоризонталне кохезије подручја.

Културни предео ће се планским документом дефинисати као мултифункционални просторни и институционални ентитет, а његово формирање сагледаће се као **јавни интерес** у области културе, екологије и животне средине. У складу са тим, карактер предела, као носилац културног идентитета подручја, представља **јавно добро**, а његово унапређење представља интерес свих учесника у процесу планирања.

Уз увид у процесе развоја културног идентитета, Просторним планом је, пре свега, потребно обезбедити просторну дефиницију „предела“ и створити основ за његову афирмацију у простору. Из тих разлога се ово подручје Просторним планом сагледава као интеракција просторних елемената који фигурирају у ширем просторном контексту и чији се смисао налази кроз његову интеграцију у образац основних типова предела пограничних делова Баната, Делиблатске пешчаре и специфичних карактеристика „Војвођанско-панонско-подунавског макрорегиона“.

На основу идентификовања, мапирања и класификације културно-историјских, природних и визуелних елемената, која се манифестују у оквирима карактера предела и чине подручје препознатљивим, валоризацијом ће се издвојити просторни обухват посебне намене као основни елемент за детерминацију политике управљања овим простором у смислу спровођења активности којима ће се обезбедити продуктивност, диверзитет, стабилност и интегритет предела.

Планским документом је потребно створити смернице за успостављање контролисаног ширења грађевинских подручја уз подстицање очувања елемената руралне структуре, пре свега:

- заштитом пољопривредног земљишта мерама забране градње, односно ограничења градње на прецизно дефинисане могуће садржаје,
- очувањем винограда и воћњака и њихова валоризација као туристички ресурс,
- дефинисање зоне заштите и регулације водотока и поточних долина у односу на њихову функционалну и амбијенталну вредност и капацитет зоне да обезбеди и унапреди функционисање континуираног еколошког коридора,
- повезивањем мозаичне структуре шума коридорима потока који не нарушавају геометризовану шему винограда која је део препознатљивости конфигурације предела,
- успостављање зоне заштите влажних станишта Малог Вршачког рита и формирање заштитне зоне преко које ће се оно повезати са заштићеним подручјем Вршачких планина и
- очувањем вегетацијских карактеристика, уз уважавање специфичности и биодиверзитета природне потенцијалне вегетације овог поднебља.

Очувањем препознатљивог карактера предела **влажних станишта** треба да се обезбеди заштита вода и водног земљишта, обезбеђењем принципа „вода је опште добро“ и као таква мора бити доступна свим корисницима.

Када се говори о предеоном типу **шумовитих обронака**, ефекти планских решења се могу сагледати кроз:

- повећање површина под шумама повећањем заштитних и социо-економских функција шума,
- унапређење стања постојећих шума,
- заштиту станишта и контактнoг подручја, првенствено планским мерама забране градње, односно ограничења градње,
- усклађивање газдовања шумама на заштићеним подручјима са актима о заштити,
- контролисање ширења инвазивних врста и спречавање губитка биодиверзитета.

У односу на сагледавање просторних елемената који чине карактер предела описаних у поглављу 3.1.1. *Карактер предела*, као и њихова осетљивост и степен угрожености, начин развоја грађевинског земљиште на планском подручју ће се усмеравати кроз ограничење ширења грађевинског подручја и то:

- преиспитивањем постојећих грађевинских подручја насеља;
- уређењем структуре површина за стално и повремено становање;
- стратешким лоцирањем туристичко-рекреативних пунктова уз инфраструктурне коридоре и саобраћајне правце, као и друге мере.

У наредном периоду, коришћење и уређење водног земљишта регулисаће се дефинисањем мера заштите вода, водних објеката и приобалног екосистема, док ће се коришћење, уређење и заштита водног земљишта у оквиру заштићених подручја вршити у складу са донетим уредбама о заштити. Посебну важност за формулисање планских решења, у односу на заштиту и унапређења карактера предела, имаће мере којима ће се уређивати и користити водно земљиште потока.

Положај подручја Града Вршца између Града Београда, дефинисаног као европски МЕГА центар, и Темишвара као значајног урбаног центра у републици Румунији, даје му предност и омогућава бржу афирмацију културног предела као развојног ресурса. Значајан геостратешки положај представља истовремено потенцијал, али и претњу у смислу притисака који могу да изазову неадекватно коришћење земљишта и трајно наруше наслеђене вредности карактера предела.

Развој туризма у наредном периоду, не само да треба да заузме веће учешће у укупном економском развоју, него се очекује да буде једна од кључних грана привреде и саставни део стратешког управљања пределом. Уређење простора намењених туризму и њихово опремање одговарајућим туристичким садржајима и инфраструктуром треба да допринесу интерпретацији предела Вршачких планина. Значајни потенцијали развоја туризма који се односе пре свега на културно-историјско наслеђе, културне манифестације, винограде и производњу вина и природне вредности, омогућавају развој следећих облика туризма: културног, манифестационог, винског, наутичког, екотуризма, руралног туризма, и др.

Повезивање свих наведених потенцијала у јединствену туристичку понуду треба да представља приоритетно развојно опредељење Града Вршца, што ће омогућити повећање учешћа туризма у привредном и укупном развоју подручја у обухвату Просторног плана.

Реализацијом плански установљених циљева из домена **саобраћајне инфраструктуре** и њиховом операционализацијом, непосредни ефекти планирања би се огледали кроз савремену саобраћајну мрежу која би, на квалитетан и безбедан начин (без значајно негативног утицаја), обезбеђивала доступност и приступ до свих просторних целина и садржаја. Примена савремених технологија транспорта омогућила би одрживо функционисање саобраћаја у свим режимима и заштићеним подручјима.

Интеграцијом процеса стратешке процене планских решења у процес планирања, израдом Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину, реализоваће се интеграција животне средине у све секторске програме и активности на датом простору.

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

В) ПРИЛОГ

1. Покрајинска скупштинска одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“
2. Одлука о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене предела „Вршачке планине“ на животну средину

